

מחברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון קע"ו | פרשת שמיני-החודש | תשפ"ד

ירושלים			בני ברק			ניו יורק			לונדון		
מסכת השבוע	איאת השבוע	בגנזם	מסכת השבוע	איאת השבוע	בגנזם	מסכת השבוע	איאת השבוע	בגנזם	מסכת השבוע	איאת השבוע	בגנזם
18:26	19:40	20:19	18:41	19:42	20:17	19:07	20:16	20:38	18:26	19:34	19:57

זמני כניסת ויציאת שבת קודש:

חשיפה: מי חמל על בעל תשובה וקרא עמו בסבלנות בלתי מצויה מילה אחר מילה במשך למעלה משעה קריאת שמע שעל המיטה, וכל זאת כאשר כל יושבי המקלט יגעים מאימת המלחמה?! | עמ' ח'
סגולה: סגולת ימי חודש ניסן הבאים עלינו לטובה | עמ' ב'
אקטואליה: נזל מים מהמזגן בכיתה ונרטבו ספרי לימודים של הילדים האם ומי צריך לשלם? | עמ' י"ב

השבוע בגליון:

פנינים ואמרות פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

מעלת השתיקה כדומם

וידם אֶהְרֶן (י, ג).
 הרה"ק ר' דוד מבאהוש זצוק"ל נסתלק בחיי אביו בה' שבט תרמ"ט, בבאהוש היו שני גבאים האחד ר' אברהם חיים ע"ה והשני ר' אברהם מרדכי ע"ה, זה האחרון הי' קשור בעבותות אהבה להרה"ק ר' דוד זצוק"ל, וכשנסתלק עמד ליד מיטתו ופרץ בבכי מר וסוער וכל הנסיונות להרגיעו עלו בתוהו, כשנכנס הרה"ק מבאהוש זצוק"ל לחדר הנפטר וראה את הגבאי הנ"ל עומד ובוכה אמר בלשונו הק': הוציאוהו מהחדר כי הוא מפריע לו, הנני צריך לברך ברכת דיין האמת עם הניגון של שלום עליכם.
 כל שבעת ימי האבל בא קהל המונים לנחמו, אך הרה"ק מבאהוש לא דיבר מאומה, ביום האחרון פתח ואמר שני דברים, האחד, כשאדם מקבל מחבירו פקדון ומחזירו לאחר זה כבשעה שקיבלו הרי הוא שומר נאמן, והמפקיד צריך להוקיר לו טובה על זה, ק"ו כשהנפקד מחזיר הפקדון יותר נאה ויפה ויותר משובח ממה שקיבלו, נתאר לעצמינו איזה הכרת תודה יש להמפקיד עבור אותו שומר, וסיים בלשון קדשו "אני מחזיר הפקדון הרבה יותר יפה ממה שקבלתי".

הי' במצבו בבחי' דומם שנשאר במצבו לפני זה ואח"ז.

נר ישראל-בפרשתנו

נשר מלך העופות - משיר נוצותי פעם ב-י' שנים

אָ תהַנְּשֵׁר (יא, ג). כתב הבעל הטורים: פתח בנשר שהוא מלך בעופות (חגיגה ג, ב): נשר.

בבחי' דומם, וכן כששוחטים החי או שקוצרים הצומח כולם יורדים ממדרגתם. משא"כ דומם היא בבחינה אחרת לגמרי, שגם כששוכרים אותו לא חל בו שום שינוי שמקודם הי' דומם וכן נשאר דומם, וזהו השבח שהתוה"ק משבח את אהרן הכהן ע"ה שגם אחרי שעבר עליו שבר כה גדול שנוטל ממנו שני בניו הצדיקים בכל זאת לא פעל כלום באהרן גופא שישבור אותו וככוחו אז כן נשאר גם עתה, ולא ניכר עליו כלום ממה שעבר עליו וזהו וידוים אהרן, אהרן הכהן

מסר מספרי אביר יעקב לפרשת השבוע עמ' כ"א

פניני אביר יעקב עמ' ו'

נושר נוצתו, והיינו דכתיב (תהלים קג ה) תתחדש
פְּשֶׁר נְעוּרֵיכִי עכ"ל.

איתא ברבינו בחיי (בראשית ב, יט) וכן נשר
הכיר [-אדם הראשון] בחכמתו, שהנשר מלך
שבעופות, ועפירתו גבוה מכל עוף, וכמו שידוע
מעניניו כי כשישלימו לו עשר שנים יגביה
עפירתו עד מאד, עד שהוא מתקרב לגלגל האש,
ולרוב החמימות מחבט ומפיל עצמו לים והנה
הוא נמרט, ואחרי כן יתחדש ויעלה אבר ככתחלה,
וכן מנהגו כל עשר ועשר שנים עד מאה שנה,
ובשנת המאה מתקרב ביותר לגלגל האש ומגביה
העפיפה כמנהגו, ונפל בים ומת.

רבינו בחיי - פר' בראשית; בעל הטורים -
בפרשתנו

אף בזמננו מוציא הקב"ה מטומאת מצרים

פי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים וגו' (יא, מה).

טומאה, בנקל לכם לכנוס לשערי הקדושה בימי
הפסח והספירה, ועל כן "והתקדשתם" אם תרצו
לקדש אתכם, כאשר מתחילין בליל פסח כשבאין
להסדר לומר קדש, והכוונה לקדש עצמן אזי
בודאי "והייתם קדשים כי קדוש אני".

חקל יצחק - בפרשתנו

כשיש עוד דרשנים, חתוך ואמור רק חצי מהדרשה...

דְרֵשׁ דְרֵשׁ מִשָּׁה (י, טז). בפסוק זה מסומן שהוא
"חצי התורה בתיבות".

שח הגה"צ מלאדני זצ"ל: אפשר לומר בזה רמז
בדרך הלצה, שאם רואה הרב והמגיד שאכן ישנם
כאן "דרש דרש" כמה בעלי דרשנים, היינו שבא
לסעודה ומסיבה וראה שחוץ ממנו יש עוד בעלי
דרשנים העתידים לדרוש, לא יאריך בדרשות, "רק
חצי התורה בתיבות", יאמר רק חצי התורה ממה
שהכין לומר, שלא להטריח על הציבור...

ויש לדקדק דהיה לו לומר 'אשר העליתי אתכם'
לשון עבר, ולא 'המעלה' לשון הווה דהא כבר
העלה.

אכן י"ל לפי מה שכתב ה"חסד לאברהם" (מעין
שני נהר נ"ז) דבכל שנה ושנה שלוש יום קודם
לפסח ה' יתברך ברוב רחמיו וחסדו ממציא פדיון
לבניו, הגם שעל ידי העונות נפשותיהם שקועות
ח"ו בשערי טומאה, באותן השלושים יום קודם
לפסח ה' יתברך מוציא אותם בכל יום ויום חלק
אחד ופודה אותם, עד כי בליל י"ד בניסן הם
עומדים חוץ לטומאה ובליל ט"ו הם בני חורין
לגמרי, עכדה"ק.

והנה מקודם כתיב "והתקדשתם והייתם
קדשים" וגו', ולכאורה יש להאיש החוטא מקום
להתנצל האיך אפשר להתקדש הא עבר כמה
עבירות ומשוקע בתאוות היצה"ר והאיך יוכל
להיות איש קדוש, לזה אמרה התורה"ק "כי אני
ה' המעלה אתכם" בכל שנה ושנה מהמ"ט שערי
טומאה המכונים "מארץ מצרים" אשר היו שקועים
שם בהן, וכיון שאתם יוצאין בפסח מהשערי

סגולת השבוע

סגולת ימי חודש ניסן הבאים עלינו לטובה

מעלה יתירה לימים נשגבים אלו, כתב השלה"ק עה"פ (שמות יב, ב) "החודש הזה לכם ראש חדשים", וז"ל: "כלומר החודש כולו הוא ראש חדשים, כי כל יום ויום הוא כראש חודש" עכ"ל.

וכן כתב הרה"ק בעל הבני יששכר בספרו אגרא דכלה (פר' פקודי ד"ה ביום החודש) בשם הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זי"ע, שכל יום ויום משנים עשר הימים הללו (שמר"ח עד י"ב בו) מורה על חודש אחד מחודשי השנה הבאה, יום הראשון בו הוא כנגד חודש ניסן, השני הוא כנגד אייר וכן הלאה בשאר הימים. ומביא שהרה"ק החוזה מלובלין זי"ע, היה כותב ברוח קדשו בכל יום ויום מה יהיה בכל חודש "כנוודע הדבר בפרסום לחבורתינו קודש", ובאותה השנה שנתבקש לשיבה של מעלה (בט' באב שנת תקע"ה) לא כתב רק עד חודש מנחם אב. [ובספר יגל יעקב להגה"צ רבי חיים יעקב גוטליב ממישקאלץ זי"ע (פר' צו) מביא בשם הרה"ק בעל האמרי יוסף מספינקא זי"ע שכתב החוזה כל מה שיהיה עד חודש אב באותה שנה, וסיים כתיבתו: "עד כאן טוב, מכאן ואילך כולו טוב"].

ליסוד זה הוסיף הרה"ק רבי מנחם מנדל מקאסוב בספרו אהבת שלום (פר' בא) דבר נפלא בדרך העבודה, דהנה בכל ר"ח אם הוא מנצלו כראוי אזי גם שאר החודש יהיה כתיקונו שהעיקר תלוי בהתחלה - דגופא בתר רישא גריר, וחודש ניסן ראשון הוא לכל החודשים בדבר זה שאם מתנהג בימים אלו כראוי, מסוגל הוא להשפיע לכל השנה התנהגות ראויה עכ"ד.

וזהו שאמרו צדיקי הדורות, שימים אלו מסוגלים מאוד לתשובה, וכמו שפירשו "שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח" (פסחים ו, ו) דהיינו שצריך האדם לדרוש, לפשפש במעשיו ולהתכונן בתשובה לפסח.

ולא זו בלבד שצריך להתכונן לפסח, אלא אף ימים אלו בעצמם מסייעים לאדם לחזור בתשובה, וזמן זה מסוגל מאוד לכך וכדכתב בספר שם משמואל (ויקרא - שנת תרע"א) והא לך לשונו הטהור: "עשרה ימים אלו (-) ימים הראשונים של חודש ניסן) הם כנגד עשרת ימי תשובה, וכמו ששם הם עשרה עמקים היינו לבוא לעומק הלב יום אחר יום עד הנקודה הפנימית, כמו כן עשרה ימים אלו שנאמר (שמות יב, כא) "משכו ידיכם מעז" - ובכלל ע"ז כל הרצונות שלא לה' המה - בכל יום ויום להשיגה היטב על יחוד המעשה לה', יום אחר יום עד הנקודה הפנימית שבלב, וזה היה עבודתם בעשרה ימים אלו" עכ"ל.

ומסיים השם משמואל - "וכן נשאר זה לדורות - ולעומת טהרת הלב ויחוד המעשה שבימים אלו, וזכין אח"כ להארה אלקית בימי הפסח" עכ"ד.

וגדולה מזו כתב הרה"ק רבי לייבל אייגר מלובלין זי"ע בספרו תורת אמת שימי חודש ניסן גדולים יותר מימי אלול על אף שהם ימי רחמים ורצון, ומטעים זאת בהסבר נפלא, שכל המועדים קדושתן נובע מן התורה הקדושה, חג שבועות - עיקרה ניתקן משום שבימים אלו זכו לקבל התורה"ק, וכן שאר המועדים ניתנו לאחר מתן תורה, משא"כ לחג הפסח זכו בני ישראל במצרים בעת שהיו משוקעים במ"ט שערי טומאה, ואף שלא היו זכאים וראויים לצאת ממצרים ריחם עליהם השי"ת והוציאם מעבדות לחירות, ולפיכך גדולה ימי חג המצות טפי משאר המועדים כי אז זכו בני ישראל לחסד עליון שלא היו ראויים לכך.

"וכמו"כ בכל שנה ושנה מתעוררת בחינה זו, שהקב"ה מרחם על פליטת עמו בית ישראל ומוציאם מעבדות לחירות, וכל יהודי באיזה מצב שיהיה, יכול לצאת משערי טומאה שנקלע אליהם ולזכות לאור גדול" עכ"ד.

היוצא מדבריהם הק' שזמן זה מסוגל לחרטה על העבר ולתקן כל מה שחטא, וקבלה - על העתיד כנ"ל, כמו שמתנהג בימים אלו, כך משפיע הוא על כל ימות השנה.

קו 'מחברים' שעי" ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

והייתם קדושים:

קיבל על עצמו לשמור עיניו ארבעים יום זכה לארס את בנו, קיבל על עצמו מ' יום נוספים זכה להרחבה מיוחדת בצרכי הנישואין:

ואז נתקע, כשהתחושה היתה שכבר לא ייסגר עד תום היום הארבעים. אבל לבו אמר לו שבזאת עולם מביט ורואה את שמירת עיניו, וזאת למרות שיום הארבעים חל בשבת קודש, ונראה היה שאין כל סיכוי שהשידוך ייסגר - אם ייסגר - לפני מוצאי שבת. אבל יושב בשמים, היצרן שנתן את הוראות שמירת העיניים, לא מסיר את עינו הפקוחה משומרי העיניים. לבסוף חלה התפתחות מפתיעה, וכבר ביום חמישי בערב, ביום ה-38 לשמירת העיניים המופלגת, נשמעו קול חתן ומצהלות כלה, כשבנו מחמדו בא בברית האירוסין! הרב פ., שזכה במו עיניו הטהורות לראות את חסד ה' לשומרי העיניים, לא הסתפק בזאת. רגע לאחר גמר השידוך, ולנוכח ההתחייבויות הכספיות הגדולות שחתם עליהן כדי להביא את השידוך לידי גמר בשעה טובה, קיבל על עצמו ארבעים יום נוספים של שמירת עיניים מוקפדת ומהודרת, הפעם - כדי לזכות בשפע שמימי שיעניק הרחבה והרווחה לקראת הוצאות החתונה המרובות!

לא חלפו אלא ימים מספר, וגם הפעם שמירת העיניים לא הכזיבה. באופן פלאי לחלוטין זכה הרב פ. לקבל מענק כספי עצום, ולצד זאת - הלוואה בתנאים נוחים במיוחד, כאשר שני הדברים ביחד מכסים את כל ההוצאות הדרושות לו לחתונה בהרחבה די והותר, מתוך שפע ושלווה!

ואת כל סיפורו זה, שלח לנו הרב פ. בעצמו בכתב ידו, תוך שהוא מבקש לא לכתוב את שמו המלא אולם מעיד על הסיפור לפרטיו ודקדוקיו, על חסד ה' שגמל עמו לנוכח שמירת העיניים שלו, כדי ללמדנו:

אחים יקרים: אוצרות של שפע, ניסים וישועות, ממתנים לנו בשמי מעל. לפעמים, כל מה שהאדם צריך כדי לזכות בו, הוא פשוט לשמור את עיניו מלראות ברע, לעמוד על קדושת עיניו בקפדנות ראויה. הנה כי כן, 40 יום של שמירת עיניים מוקפדת ועוד 40 יום נוספים - שיהפכו את שמירת העיניים להרגל - העניקו לו ישועה כפולה מכופלת, משמחת ומאושרת!

הבה ניקח עימנו את המסר הזה, ונאמץ את ההנהגה הזו. בידינו הדבר, במו עינינו זה תלוי. ככל שנשמור על עינינו היטב, ככל שנטהר את ליבנו שלא יועברו אליו מראות אסורים - כך נזכה לשפע טהרה ממרום, ולרוב ברכות, שמחות וישועות במלוא חופניים!

(פניני פרשת השבוע)

שעת ערב במעונו של הרב פ., בעת שהטלפון מצלצל. על הקו מגיד השיעור של בנו מחמד עיניו, אשר מבקש לשוחח אתו ביישוב הדעת. הרב פ. מתיישב להאזין לשיחה בריכוז מלא, הן הנושא הוא בנו יקירו, ואין לאב דבר יקר יותר מנפש בנו.

מגיד השיעור, שהוא למעשה מחנך רב כשרון, סקר את מצב הבן יפה יפה, הסביר על עלייתו הרוחנית בעת האחרונה ועל מצבו החברתי, ואחר פנה אל האב בבקשה נרגשת: 'נכון שבנך לא מבוגר מדי, ובכל זאת - אני חושב שזה הזמן הנכון להשתדל לארס אותו בהקדם. במובנים מסויימים הוא נמצא כעת בפסגת הצלחתו הרוחנית, וחבל לתת להזדמנות הפז לחלוף. נא עשה כל שביכולתך כדי לקדם את הקמת ביתו של בנך בקרוב!'

מגיד השיעור נפרד מהאב בברכה חמה כי בורא עולם יצליח את דרכו, והותיר אותו מהורהר. אכן, מזה זמן שהוא מבקש למצוא את הזיווג ההגון לבנו ולראותו מקים בית נאמן בישראל, אולם עד כה הדבר לא הצליח. לנוכח שיחתו של מגיד השיעור, הוא החליט שהוא חייב לעשות הכל כדי לקרב את הרגע המאושר, אבל כיצד עושים זאת? הוא חשב על קיום סגולה מסויימת שעשויה לקדם את השידוך, אולם סגולה זו לא התאימה לסדר יומו התובעני. ואז חלף בו הרהור: מי אמר שצריך סגולה ידועה ונפוצה, אולי פשוט אפשר להתאמץ עבור משהו בסיסי כמו שמירת העיניים? הוא יכול לקבל על עצמו 40 יום של שמירת עיניים בדקדקנות עצומה, תרתי משמע. זה לא דורש שינוי סדר יום או זמן ארוך, רק לקבל החלטה נחושה ולעמוד בה כראוי!

וממחשבה למעשה: הוא קיבל על עצמו 40 יום של שמירת עיניים מופלגת, אבל מופלגת ממש. לצאת לרחוב מתוך הבנה שנכנסים לשדה קרב, להסיט את המבט כשכל בדל חשש מתקרב ובא. 40 יום של שמירת עיניים בדרגה נעלית - זו תהא הסגולה למען אירוסי בנו יקירו בקרוב!

ארבעים הימים החלו, קל זה לא היה. כל מה שסרקו עיניו - היה ראוי באמת, בלי שום פשרות ובאפס וויתורים. הוא שינה הרבה מהרגליו, התאמץ כדי לא להתקרב למקום סכנה. הוא ראה בשמירת עיניו ערך נעלה כפי שראוי באמת, ועמד על כך!

בעיצומם של 40 הימים, הוצע שידוך לבנו יקירו. השידוך החל להתקדם,

לא חלפו אלא ימים מספר,
וגם הפעם שמירת העיניים
לא הכזיבה. באופן פלאי
לחלוטין זכה הרב פ. לקבל
מענק כספי עצום, ולצד
זאת - הלוואה בתנאים
נוחים במיוחד, כאשר שני
הדברים ביחד מכסים את
כל ההוצאות הדרושות לו
לחתונה בהרחבה די והותר,
מתוך שפע ושלווה!
ואת כל סיפורו זה, שלח לנו
הרב פ. בעצמו בכתב ידו,
תוך שהוא מבקש לא לכתוב
את שמו המלא אולם מעיד
על הסיפור לפרטיו ודקדוקיו,
על חסד ה' שגמל עמו לנוכח
שמירת העיניים שלו...

והתקדשְׁתֶּם וְהֵייתֶם קְדוֹשִׁים:

בימי המלחמה הנוראה ביקשו קבוצת יהודים ממפקדם העריץ מטבח כשר, וזה מה שהציל אותם לעבור את ימי המלחמה בחיים הסכיתו ושמעו:

מהמפקד מטבח כשר.

"אני לא יודע מה זה מטבח כשר" ענה המפקד. "אך יודע אני, כי 'כשר' משמעותו לאכול פחות וממילא תהיו חלשים יותר. אני מוכן להסכים לבקשתכם, אך בו ביום, שאחד מקבוצתכם יחלה ולא יוכל להופיע לעבודה, אסגור את המטבח". הסכמנו, וכי ברירה היתה לנו? עשינו הכל כדי לשמור על המטבח "שלנו". בכל פעם שאחד מאיתנו חלה, הפעלנו את כל האמצעים כדי לחפות עליו ולסייע לו להגיע לעבודת הפרך, כדי שהמפקד העריץ לא ימצא, חלילה, עילה לסגור את המטבח.

"יום אחד", סיפר מר דויטש, "קרא מפקד המחנה למסדר את כל כלואי המחנה, והקריא בפנינו מכתב שקיבל מאת המפקדה העליונה, בו הוא מתבקש לחלק את דרי המחנה לשניים.

קבוצה אחת תלך לשדה הקרב, שם זקוקים לבשר תותחים, והקבוצה השנייה תלווה אליו לעבודה בתוך העיר שאינה כרוכה בסכנת נפשות. "אתם", הצביע עלינו המפקד, "באים איתי לתוך העיר. אני זקוק לבחורים חרוצים שכמותכם, שמעולם לא החסירו יום עבודה!".

כך היה. למרבה הפלא, קבוצתנו כולה שרדה את אימי המלחמה, ואיש לא נהרג.

איני יודע חשבונות שמים, אך ראינו בעליל כיצד התורה היא שהגנה עלינו. אם עד אותו יום סברתי שעל ידי קיום התורה אנו שומרים עליה, עתה, הסתבר לי, כי להיפך, התורה הקדושה היא השומרת עלינו!"

(גל' מאורות הדף היומי)

סיפור מרתק ומפעים נזדמן לשולחן המערכת.

יהודי בשם מ. דויטש התגורר בפריז. כתבתו היוותה מוקד משיכה למשולחים שסובבו על פתחי הגבירים, והכל ידעו כי בביתו יתקבלו בסבר פנים יפות ובמתת יד רחבה.

ויהי היום, ואל ביתו נכנס ראש ישיבה נכבד אשר מזה זמן רב קננה בלבו התחושה, כי מאחורי פעילות הצדקה הענפה, מסתיר מר דויטש מאורע מיוחד שעבר עליו, והוא ביקש לדעת האם אמנם יש דברים בגו.

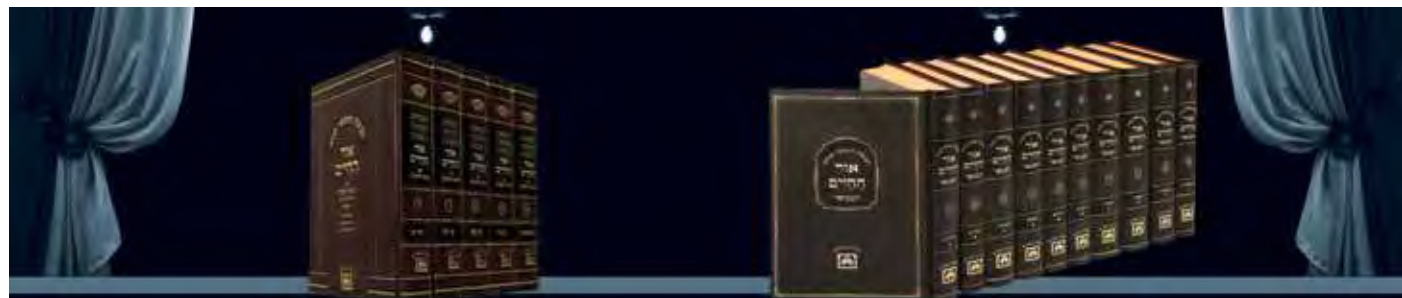
אכן, הסתבר שבאמתחתו של מר דויטש שעבר את אימי המלחמה הנוראה, מסתתרת לה פרשיה מופלאה של קידוש ה' ומסירות נפש, שבסופה, רווח והצלה עמד ליהודים.

"בזמן המלחמה" סיפר, "הייתי בהונגריה. עוד בטרם כניסתם של הנאצים י"ש, כינס ראש העיר בודפשט, שהיה אנטישמי מובהק, כשלוש מאות יהודים למחנה סגור, כדי לקדם את פני הקלגסים כיאה וכיאות.

גם אני נקלעתי לאותו מחנה ונכלאתי בו עם אחי היהודים. כמוכן שהאוכל היה טרף, ואני וחברי התנזרנו ממאכלות אסורות. עברה לה תקופה, ואנו, שהקפדנו לאכול מאכלים כשרים בלבד, הרגשנו שהמחסור באבות המזון משפיע לרעה על בריאותנו, והחל בינינו ויכוח.

היו שרצו לבקש ממפקד המחנה שיקים מטבח כשר. כנגדם, היו שטענו, כי לשמע בקשה מעין זו, עלול המפקד להתפרץ בכעס ולהעניש את קבוצתנו. לבסוף, ניגשה נציגות מטעמנו, ואני בתוכם, וברגליים רועדות ביקשנו

עשינו הכל כדי לשמור על המטבח "שלנו". בכל פעם שאחד מאיתנו חלה, הפעלנו את כל האמצעים כדי לחפות עליו ולסייע לו להגיע לעבודת הפרך, כדי שהמפקד העריץ לא ימצא, חלילה, עילה לסגור את המטבח

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב
תמיצת עשרה ממדורי הביאור 'מאורי אור' ו'ילקוט מאורי החיים' ביאור משולב שזור באומנות בית המילים 'אור תורה' | 'תורת חיים' הערות, ציורים ומקורות עיבוד מרהיב עין

אור החיים המבואר
10 כרכים של מתיקות נחמית: הביאור המקיף על כל ספר האור החיים' הק' 'מאורי אור' - מאיר עיני הלומד 'מאורי החיים' - מקורות מוחל' ביאור רש"י עיבוד מרהיב עין

חיים של תורה

וַיֵּטֵב בְּעֵינָיו:

בתצלומים מתוך הבית כנסת ראה כביכול את הגנב בעצמו לוקח את הבלוטוס היקר שלו, ומה התברר בסופו של דבר, ההיפך הגמור מכל מה שחשב - המחשה חיה לדברי התנא באבות: "והוי דן את כל אדם לכף זכות":

למחרת אני מקבל טלפון מהרב של בית הכנסת. "אני מזמין אותך אישית לבוא לשמחת השבע ברכות של בני, ואז אחזיר לך את אבדתך".

התברר, שמעשה שהיה כך היה: בשמחת השבע ברכות הסתובב ילד 'כבד שמיעה'. הילד סימן שהוא רוצה את הבלוטוס, והיהודי המבוגר רצה לעזור לו. הוא חשב שהבלוטוס הוא מכשיר שמיעה של הילד. הרגע שבו הוא מוציא את הבלוטוס מהשקע הוא הרגע שראיתי מתועד במצלמה, אבל את ההמשך, כשהיהודי המבוגר ניגש לילד להגיש לו את הבלוטוס, לא רואים. הילד סירב לקחת את הבלוטוס, כי הרי אין זה מכשיר שמיעה שלו, ומכיוון שכך החליט המבוגר להניח את הבלוטוס באחת המגירות בבית הכנסת, ובהמשך להחזירן להורי הילד.

עתה מצאו את הבלוטוס במגירה, ואני מתכבד לבוא ולשמוח במציאת אבדתי.

עד עכשיו אני נרעש מהסיפור הזה. איך אפשר לטעות כל כך, כמה צריך להתאמץ כדי לדון לכף זכות. הרי לא היה עולה בדעתי שאדם יחשוב שהבלוטוס הוא מכשיר שמיעה וירצה לעזור לאיזה ילד, כשהוא בטוח שזה שלו... זה הרי נשמע דמויני לגמרי! הקב"ה ריחם עליי שלא פגעתי באותו יהודי, וזימן לי את הרב של בית הכנסת, שזה לימד אותי לקח לכל החיים איך לראות טוב.

שמעתי מאחד מגדולי ישראל שאמר, שבשביל זה יש בעולם 'שכל עקום'. לפעמים צריך ממש לעקם את השכל, ובלבד שנדון את חברנו לכף זכות. (גל' השגחה פרטית - פרי' שמיני תשפ"ב)

מספר הרב י. חיים מבית שמש:

השתתפתי בשבע ברכות שערכו לבנו של רב חשוב בבית שמש. היה אז ברשותי בלוטוס יקר, ובזמן השבע ברכות חיברתי אותו למטען והכנסתי אותו לשקע להטענה. בסיום השבע ברכות אני ניגש לשקע, ומגלה אותו ריק. מישהו ראה את הבלוטוס עם המטען, ומשום מה חמד אותו לעצמו.

הסתכלתי סביבי כהלום רעם, וראיתי שיש עינית מכוונת לאזור השקע. שמחתי מאוד, וביקשתי מהאחראי שיאפשר לראות את הצילום של האזור בזמן האירוע, כך שאוכל לראות מי לקח את הבלוטוס. האחראי הסכים ועד מהרה גיליתי את האשם. יהודי מבוגר בעל מראה מוזנח, ניגש אל השקע ומוציא את המטען והבלוטוס. חשבתי לעצמי, בוודאי פחז עליו יצרו. איני כועס עליו, אבל ברצוני לקבל את רכושי בחזרה.

התקשרתי לרב של בית הכנסת - בעל השמחה וביקשתי שייסע לי, ואולי שידבר עם הגנב, אבל הרב אמר שיהודי זה מוחזק בכשרות, וכל הסיפור לא נראה לו בכלל.

בקשתי שייתן לי מספר פלאפון שלו. ענה לי הרב: "אין לו פלאפון. אם תרצה להשיג אותו, תוכל להתקשר לחבר שלו, ולנסות לברר אולי הוא נמצא לידו".

קיבלתי את מספר הפלאפון של החבר. ניסיתי לתפוס אותו פעם אחר פעם, ורגע לפני שהתייאשתי הוא ענה לי ואמר, שהחבר אותו אני מחפש לא נמצא לידו.

האחראי הסכים ועד מהרה גיליתי את האשם. יהודי מבוגר בעל מראה מוזנח, ניגש אל השקע ומוציא את המטען והבלוטוס. חשבתי לעצמי, בוודאי פחז עליו יצרו. איני כועס עליו, אבל ברצוני לקבל את רכושי בחזרה

נביאים וזקנים מאידים נבדוקה

מהדורת כ"ץ

להגדיל תורה ולהאדירה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

פנינים על הפרשה:

האוסף ממון בביטול תורה ותפילה וכפירת ההשגחה יפסידנו

והנה, האנשים הלהוטים, מסוה העורון על פניהם, כי המה ראו ולא תמהו, כל הלהוט, סוף הממון לא ישאר בידו ולריק יגע, ולסוף נודד הוא ללחם איה' (איוב טו כג), 'ואבד העשר ההוא בענין רע' (קהלת ה יג), 'עשה עשר ולא במשפט' (ירמיה יז יא), דהיינו שאסף הממון שלא כדת, שלא אספו רק בבטול תורה ובטול תפילה וכפירת ההשגחה, ועל זה דינו הוא 'בחצי ימיו יעזבונו ובאחריתו יהיה נבל' (שם), ועל זה הזהיר שלמה המלך עליו השלום, באמר (משלי כג ד) 'אל תיגע להעשיר מבינתך חדל', דהיינו אל תאמר שרונה הממון וקביצתו תלוי ביגיעת האדם וחקמתו ובינתו (קהלת ט יא), כי אם תעשה כך, תבוא לידי בטול תורה ותפילה ותבוא לכפירת ההשגחה, וסוף הממון לא יעלה בידך ממנו מאומה, כי 'התעפי עיניך בו ואיננו כי עשה יעשה לו כנפים כנשר יעוף השמים' (שם פסוק ה), ומי השומע פסוק זה ולא יחרד ויתר לבבו, ועיניו הרואות כזה מקרי לבני אדם, ואין איש שב לאחור:

חסרון הביטחון בה' גורם לאיסורים רבים

ועוד, בעונותינו הרבים, האנשים הלהוטים אינם חוששים לא לגזול ולא לחמס ולא לרמאות ולא לחרמים ולא לשבועות, תאות הממון ותאות נפשם בשבילה פרקו כל על, ומי גרם להם כל זה, חסרון הבטחון והאמונה, ועל זה אמר הנביא (ישעיה נ י) 'מי בכס ירא ה' שומע בקול עבדו אשר הלך חשכים ואין נגה לו, יבטח בשם ה' וישען באלהיו, והמקרא הזה דרשוהו בזהר הקדוש (ח"ג קצו), ובגמרא (ברכות ו), על מי שרגיל לבוא לבית הכנסת ולא בא יום אחד, וקרא עליו הקדוש ברוך הוא ש'הלך חשכים' בשביל שבטל תפלה ברבים על אודות איזה רוח, ואמר עליו שהוא חסר הבטחון, שהיה לו לבטח בה' ולהשען עליו, ולידע נאמנה שהכל בידו יתברך להרע או להטיב, וזהו שאמר 'יבטח בשם ה', שהיה לו לבטח ולא בטח:

הבוטחים בה' אינם מבטלים שום תפילה

ובא וראה מה נאמר על מי שבטל יום אחד, על אחת כמה וכמה מה יאמר על מי שכל ימיו בעברה ומבטל בכל יום תפלה אחת או שתים, שבדאי על זה נאמר (שמואל א' ב ט) 'ורשעים בחשך ידמו', ורישא דקרא מוכח שעל זה הענין מדבר, שאמר 'רגלי חסידיו ישמר', דהיינו, שהחסידים הבוטחים בה' ויודעים באמונה שלמה בלי שום פקפוק שפרנסתם בידו יתברך, אינם מבטלים שום תפלה ולא שום קביעות תורה בשביל איזה רוח כלל, ואם פגע בהם מגזל זה יצר הרע באיזה פעם ופמה אותם לבטל תפלה בשביל איזה רוח, הקדוש ברוך הוא אינו מניחם ונותן בלבם שלא ילכו עד שיתפללו, וזהו שאמר 'רגלי חסידיו' דהיינו החסידים הבוטחים בה', אם באיזה פעם רוצים ללכת ולבטל תפלה בשביל

גנות רדיפת הממון והתאוות

ואת אלה תשקצו מן העוף לא יאכלו שקץ הם את הנשר ואת הפרס ואת העזניה ואת הדאה ואת האיה למינה וגו' (ויקרא יא יג-יד). אפשר לרמוז הפסוקים האלה על רדיפת הממון ותאוותו, כי בעונותינו הרבים הדבר הרע הזה הוא שמסמא עיני בני אדם ומטמטם לבם ודוחה אותם מעבודת ה', ובדבר זה מצא יצר הרע טענה אלימתא לכל באי עולם, ושלט עליהם ונתנם תחת ממשלתו בדבר זה, כקטן כגדול, ואין לך דור שאין רעתו מרבה מחברו בדבר זה, העשיר לו ירבה ועינו לא תשבע עשר, והדל לא ימעיט, כי אומר לא יספיקו לו ימים ולילות לפרנסת אנשי ביתו, ואין השקט ואין מנוחה לשום אדם במחשבה ובמעשה, כמעט זו היא עבודה זרה שבזמננו חס ושלום, ועל ענין זה נתבטלה תורה הקדושה, וגם התפלות מתבטלות בשביל שמרבים בני אדם בהליכת ארחות עקלקלות, זה פרש לים וזה ליבשה וכיוצא, ואפלו המישיבים במקומם, כמה וכמה אינם רוצים להתבטל ממלאכתם או מעסקיהם בשעת מנוחה, ומבטלים התפלה החביבה הזו של מנוחה (מדרש אגדת בראשית פ"ז א) הנקראת דורון אלהינו (תנחומא אחרי מות ט), ואפלו המתפללים שלש תפלות, רבם בעונותינו הרבים לבם כל עמם, שכל מחשבותם לרע על הכלי עולם, והבית הכנסת להם כמאסר, שאומרים אימתי יצאו להתעסק בשקוציהם ובגולליהם, ומזה רעה זו נשתקעה בכל באי עולם, ואין איש שם על לב לומר, מפני מה ברא אלהים אדם על הארץ, אם כדי לאכל ולשתות ולעשות רצונו וחפצו ולהניח חפצי שמים, מה הפרש בין אדם לבהמה, הרי נמשל כבהמות נדמו, ועוד, מה הפרש בין ישראל לאמות, אם לאו התורה והתפלות שבהם הבדילנו הקדוש ברוך הוא מן האמות, כמה נכרים ישראל מאמות:

המבטל תורה ותפילה בגלל הממון כופר בהשגחת ה'

והביטה וראה, כמה אמר שלמה המלך עליו השלום בקהלת על זה, וכמה מוסר ותוכחות כתבו הראשונים והאחרונים וזרונם לברכה, ואין מי שיטה אצלו וישוב לאחור, והאנשים הלהוטים אחר רדיפת הממון ומבטלים תורה ותפלה בגללו, נקראים כפשיטות כופרים בהשגחתו יתברך שהוא הון ומפרנס הכל, והכל תלוי ברצונו להרבות ולהמעט, כל אשר יחפץ יעשה, דאם איתא שהם מאמינים בהשגחתו שהכל תלוי בידו, למה מבטלים תפלתו, אלא ודאי כופרים ואינם מאמינים למקרא קרא בחיל (דברים ח יח) 'וזכרת את ה' אלהיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל', והבוטחים בה', נכרים במעשיהם הטובים, אינם מבטלים שום תפלה, ואם יש להם קביעות לתורה אינם מבטלים אותה, ואין להם להיטה כשאר בני אדם, רק משימים בטחונם בה':

עצות וסגולות:

מלחמת היצר (ב')

היצר בא עם שבע כחות שונים

דיצר הרע מצינו (סוכה נב), שנקראו לו שבעה שמות, רע, ערל, טמא, צפוני, אבן, מכשול, שונא. והנה השבעה שמות האלה שיש ליצר הרע הם מורים שיש לו שבעה כחות, דאף על פי שמכניעו האדם מצד אחד קם עליו מצד אחר בכח אחר, עד ששבעה עדניו יעברו עלה.

(פיתוחי חותם פ' בראשית, ד"ה כי שבעתים יוקם)

הצדיק ינצח ד' כוחות שביצה"ר

ונראה לפי ענייני דעתי, שזהו שאמר שלמה המלך עליו השלום (משלי כד טז) 'כי שבע יפל צדיק וקם' ורשע יפל באחת, דיש לדקדק דלמה נקט כי אם שבע פעמים ודוק, אלא לרמוז על השבעה כחות שיש ליצר הרע, שבכלם בא עליהם לצדיק ואינו יכול לו, והרשע, בכח אחד מפילו, ולפיכך אמר 'שבע יפל צדיק וקם' ורשע יפל באחת.

(פיתוחי חותם שם)

זכיר לעצמו עושי עוה"ב, ובה ינצחו

כשיצר הרע יתגבר על האדם ומבקש להעבירו על דעת קונו, ובהזדמנות גופו ונשמתו, יזכר האדם דינים וענשים של אותו עולם, ובהזדמנות גופו ונשמתו.

(פיתוחי חותם, ריש פרשת משפטים)

ההתגרות של היצר מאכילה ושתייה מיותרת

דהתגרות יצר הרע וכחותיו הם מאכילה ושתייה יתרה וכו' (ח"א קיא), ואין שמירה לאדם מיצר הרע יותר ממעוט אכילה ושתייה, כאשר חכמים הגידו.

(אלף בינה, אות מ"ה)

צריך תמיד להתפלל שינצל מהיצה"ר

זאת ההצלה שאני שואל ממך שתצילני מסמאל ומיצר הרע, לא הצלת שעה ולא הצלת חדש ולא הצלת שנה ולא הצלת עשרה שנים ויותר, זו מלחמה תדירית כל יום ויום כל ימי חיי, ואין לי מנוחה ממנה בשום אופן עד יום המיתה, כי יצר הרע מתחדש בכל יום ואין מועיל בו רק סיעתא דשמיא, וכמו שכתוב (תהלים לו לב) 'צופה רשע' זה יצר הרע 'צופה בכל יום ומבקש להמיתו', ומאחר שהוא צדיק ה' לא יעזבונו בידו, וכי (קידושין לא), וזה הוא הדבר הצריך תפלות ותתנוגים ובקשת רחמים תמיד, לכן אני שואל ממך שתתפללני מהם.

(שערי ארוכה, אות ח)

מה ילד יום, ולפיכך אין לנו מנוחה מקבוץ, כל אשר נוכל לקבץ נקבץ. אבל בעונותינו הרבים סברתם רעועה, כי בשלמא אם לא היה בטול תפלה ומצות בזה, מוטב, אף על גב דיש בטול תורה, אבל כיון דדבר זה גורם לבטול תפלה ומצות, נמצא שהעקר על מה שבא לזה העולם חסר, כי לא בא האדם לזה העולם כי אם על מצות ומעשים טובים, ואם יעסק בהכלי העולם ויניח העקר, כל טענותיו בטלים. והנה בעונותינו הרבים כשהרגלו בני אדם בענין זה, איש את אחיו ואיש את רעהו מישרים זה הענין, ואומרים זה לזה כך יפה לנו לעשות להחיות נפשותינו ונפשות בני ביתינו, ומתלמדים זה מזה, והולכים בענין הרע הזה. והנה מלבד שיש בדבר זה בטול תורה ותפלה ומעשים טובים כאמור, יש בזה רעה גדולה ועברה תקרא, כי כל הלהוט אחר הממון מבטל השגחתו יתברך, כי מקרא מלא הוא (דברים ח יח) 'וזכרת את ה' אלהיך כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל, ותרגם אינקלוס דיהיב לך עצה למקני נכסין, וזה הלהוט בעונותינו הרבים, כיון שהוא מבטל עבודת ה' בעבור ענין זה, גלי אדעתיה דאם אינו טורח הרבה אינו משיג מה שמשיג, וכזה הדבר מבטל השגחתו יתברך, ועברה תחשב לו. וזה הענין מונע מבני אדם גם זכירת יום המות כדי להכין להם צדה, כי מאחר שנטרדו בענין זה, ומורים התר באמרם שכיון שאינם עושים עברות אין להם ענש לעולם הבא, וטח מראות עיניהם מהשכיל לבותם, כי צריך שיידעו באיזה זכות יזכו לחיי העולם הבא, כי עולם הבא אין אדם זוכה לו כי אם על ידי מעשים טובים, וכיון שמבטל בשביל הכלי העולם מצות ומעשים טובים, במה יירש עולם הבא:

(דורש טוב, דרוש ו' לנפטרים)

צריך להתרחק מכל מדה מהמידות הללו

כל אלה המדות שזכרנו של רעת הממון, התרחק מהם ולא תתדבק אפלו באחת מהם, כי הדבק אפלו באחת מהן, הסיר מדת הבטחון ממנו וכופר בהשגחתו יתברך, ומבטל תורה ומבטל תפלות ובא לידי גזל ולידי שבוועת שקר, ולבסוף לא ישאר בידו מאומה: ה' ברחמיו הרבים ירחיקנו וירחיק בני ישראל מתאוות הממון ומכל תאוות יצר הרע, אמן כן יהי רצון:

(פיתוחי חותם פרשת שמיני)

רעת רדיפת הממון ותוצאותיה

למה אירא בימי רע עון עקבי יסובני, הבטחים על חילם וברב עשרם יתהללו, אח לא פדה יפדה איש לא ימן לאלהים כפרו, ויקר פדיון נפשם וחדל לעולם (תהלים מט ו-ט). הנה דוד המלך עליו השלום בא להוכיח בני אדם על הדברים המטרידים אותם מעניני העולם הבא, וברוח קדשו דעקר המטריד האדם הוא רדיפת קבוץ הממון, אין נגע יותר מזה, כאשר ענינו הרואות כי להיטת הממון היא הגורמת כל הרעות, והיא סבה לבטול תורה ולבטול תפלה וכונתה ולבטול המצות, והנה בני אדם מסמיות עיניהם בעונותינו הרבים כשכל ימיהם להוטים אחר קבוץ הממון, אומרים בדעתם אין עון ולא חטא בדבר, מאחר שאינם עושים עברות, רק טורחים למצא טרף להחיות נפשם ונפש בני ביתם ולעשות כל הצריך להם. ואם תמצו לומר קבצו כל הצריה, יאמרו הזמן ארך ויקר בא לעולם ולא תדע

רוח, הקדוש ברוך הוא שומר רגליהם ואינו מניחם ללכת, אבל 'ורשעים' שהוסרה מהם מדת הבטחון והאמונה ובכל יום מבטלים תפלה, גם הם 'בחשך ידמו', שכל ימיהם בחשכה יתהלכו ואין נגה להם לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, כי לא שיך המסיר מדת הבטחון שיעבד ה':

החושב שממונו הגיע אליו מצד חכמתו יפסידנו ויהיה בצער

והכל רמוז בתורתנו הקדושה, ונבוא לבאר הפסוקים: ואת אלה תשקצו מן העוף לא יאכלו שקץ הם את הנשר ואת הפרס ואת העזניה. עוף, הוא רומז לממון, כמו שנאמר 'התעייף עניך בו'. ועוד, עוף גימטריא 'ממונה', ובא החשבון בכנוי לנכת, 'ממונה', לומר דרעת הממון הוא כשיחשב האדם שמצד חכמתו ובקיאותו בא לו, דכל מי שבוטח ואומר 'שהממון בא מצדו, עוזב ה', וסופו הממון לא ישאר בידו ונודד הוא ללחם איה'. וזהו שנאמר ואת אלה תשקצו מן העוף הוא הממון, לא יאכלו, דהינו לא תעשו ולא תהנו מן המדות המגנות האלה שרצה להוכיח, כי שקץ הם. ועוד, לא יאכלו לומר, הרודף מדות רעות אלה של הממון, סוף שלא ישאר הממון בידו ולא יאכל ולא יהנה ממנו, כי יתקים בו 'התעייף עניך בו ואיננו'. וזהו שנאמר את הנשר, דהינו סוף שירע לממון הזה כנשר יעוף השמים. ואת הפרס, לשון 'פרס פריסת מלכותך' (דניאל ה כח), שיתפור וישתבר הממון ההוא והלוך ילך מידו. ואת העזניה אותיות 'עז נהי', שלאחר שברוח יברח מידו הממון ונשאר ריקם, תחת שהיה בעליו בתקף ועזות כמו שנאמר (משלי יח כג) 'ועשיר יענה עזות, עכשו יחזר לאנחה ונהי, וזהו 'עז נהי', תחת עז, נהי:

ישועות יעקב

דקה מתורתו של האביר יעקב

לשמיעת השיעורים 02-803-9999

הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטר שליט"א: זכיתי לעקוב אחר הנהגתו של רבי אלעזר מנדל זצ"ל, וראיתי שהיה מושלם בכל התחומים; לילות שלמים עבד ה' ברציפות, יגע בתורה שעות על גבי שעות עד שרכש בקיאות עצומה בכל מכמני התורה... ועם כל זה זכה למעלת הענווה עד תומה, ושיעור גדולתו המורמת מעם נשמרה עלומה עד ליומו האחרון.

הקים בבוא היום מסגרת מיוחדת לבני גילו, בעלי תשובה שעלו מארה"ב לארה"ק בשפה האנגלית המדוברת אצלם, וזכה וזיכה אותם ללמוד מדי יום למשך כמה שעות את כל סוגי הלימודים הנצרכים למתחילים בעבודת ה' ובקיום המצוות. הגיעה שעת לילה, ובחור זה, שכאמור היה אז בתחילת התקרבותו, ביקש לקרוא 'קריאת שמע שעל המיטה', אך במקלט לא היו מצויים סידורים, והלה לא אבה לתת תנומה לעפעפוי עד שיקרא את כל נוסח הקרי"ש המודפס ברוב הסידורים ובנוסף את הנוסח המקובל מהאר"י הק', כי כן היה באמנה אתו. אך מה יעשה בשעת הדחק כשאין לו סידור?!

היחיד שנחלץ לעזרתו של בחור יקר זה היה רבי אלעזר מנדל קוסטנטינר, שקרא עמו בסבלנות בלתי מצויה מילה אחר מילה, במשך זמן ארוך, שהגיע אולי לשעה וחצי(!), וכל זאת כאשר כל יושבי המקלט יגעים דוויים וסחופים מפחד המציק ומקורות היום שמרט את לשד עצמותיהם, והיה זה לפלא איך יש לו במצב מטורף זה את שלוות הנפש היתירה למען הזולת! ליום פקודתו של הרב החסיד הישיש רבי אלעזר מנחם מנדל ב"ר משה אהרן קוסטנטינר - נולד בצפת ביום י"ג אלול תרס"ט, ונלב"ע בירושלים ביום כ"ז אדר תשס"ב.

(הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטר שליט"א - גל' קרני אור)

היחיד שנחלץ לעזרתו של בחור יקר זה היה רבי אלעזר מנדל קוסטנטינר, שקרא עמו בסבלנות בלתי מצויה מילה אחר מילה, במשך זמן ארוך, שהגיע אולי לשעה וחצי(!), וכל זאת כאשר כל יושבי המקלט יגעים דוויים וסחופים מפחד המציק ומקורות היום שמרט את לשד עצמותיהם, והיה זה לפלא איך יש לו במצב מטורף זה את שלוות הנפש היתירה למען הזולת!

התושבים.

בהבלה היתה נחלת הכלל, וכמעט שלא היה שייך לשמור על יישוב הדעת בשהייה הצפופה במקום צר כזה, שהכיל לפתע כמות אנשים מרובה למעלה מן היכולת.

יחד עמנו במקלט שהה בחור יקר, שעד לפני זמן קצר התגורר במדינת אמריקה ולא ידע מאומה מן התורה והמצוות, ומאז נתוודע למטרת החיים האמיתית החל לעבוד את השי"ת ולהתפלל בהתלהבות כוונתיקי החסידים. הלה אף

פְּקֻדַּת אֶלְעָזָר

שח הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטר שליט"א: הרבה מהמעלות שנתברכו בהם האריות שבחבורה מחסידי קמאי - כולהו איתנהו ביה בהרב החסיד הצדיק רבי אלעזר מנדל קוסטנטינר. ואולם מעלה יתירה היתה בו יתר על כולם, שגדולתו לא נודעה, והוא הצליח להישאר צנוע ונחבא אל הכלים, ומעטים הכירו את דרכי צדקותו וגאונותו.

זכיתי לעקוב אחר הנהגתו של רבי אלעזר מנדל זצ"ל, וראיתי שהיה מושלם בכל התחומים; לילות שלמים עבד ה' ברציפות, יגע בתורה שעות על גבי שעות עד שרכש בקיאות עצומה בכל מכמני התורה, וכל אימת שהיו צריכים לדעת איזה מראה מקום ענה מיד היכן הדברים כתובים. דקדוקו בהלכה היה להפליא. מידת האמת טבועה היתה בדמו עד לעומק. ועם כל זה זכה למעלת הענווה עד תומה, ושיעור גדולתו המורמת מעם נשמרה עלומה עד ליומו האחרון.

לא בכדי בחר בו בעל הסולם, כחתן לבתו בזיווגו הראשון, כי אכן היה מהיחידים שעמדו על אופיו של רבי אלעזר מנדל זצ"ל. ויודעני שרבי שמואל שפירא זצ"ל שלח מכתב לבני משפחתו כאשר שהה בגלות בארץ העמים, ובו ביקש לפרוס בשלומם של שנים מחשובי אנ"ש; רבי לוי יצחק בנדר ורבי אלעזר מענדל קוסטנטינר. ודבר זה גופא מלמדנו את הרגשתו של רבי שמואל באיש קדוש זה.

***

היה זה כאשר הופיע בשכונתנו אדמו"ר שהיה מפורסם בכל העולם ברוב קדושתו ופרישותו מכל הוויית העולם, ורבים שיחרו לפתחו ונהרו להתברך ממנו. אבי מורי זצ"ל, שהתגורר בשכונה, נשאל למה אינו מטריח את עצמו ללכת ולהתברך מפי הצדיק האורח, וענה: "למה לי ללכת אל אורחים מן המרחק, הרי יש לי כאן בבית המדרש את רבי אלעזר מנדל, שאף הוא קדוש ופרוש בתכלית השלימות, ובקושי אוכל כדי הכרח קיומו..."

***

בעיצומה של המלחמה של בשנת תשכ"ז שהתפרסמה בשם 'ששת הימים', נדחפו בעל כורחם משפחות שלמות מיקירי בני קרתא דשופריא במקלט הסמוך לבית מדרשנו הגדול במאה-שערים, כאשר פחד מות שורר במקום ושריקות הפצצות הנשמעות ברחובות קריה מאיימות בחוש על העתיד הקרוב של כל

הגאון רבי מאיר צוויבל שליט"א: הדברים נפלאים, שבעבור הצער שנצטערו ישראל בצרת אחיהם זכו להגאל ק"צ שנה קודם הזמן, ומעשי אבות סימן לבנים להתעורר בזמן זה להצטער בצרת האחר, ויתן ויחזור ויתן עד שיוכל כל אחד לחוג את החג כבן מלכים.

ועמד בדבריו על כמה דיוקים שיש לדקדק בהם, בריש צריך להבין מדוע נכפלה מצות אכילת מצה בשבעת הימים שני פעמים, עוד צריך ביאור שינוי הלשון בין הציווי הראשון לשני, שתחילה אמר 'שבעת ימים תאכל מצת', בלשון נוכח, ולבסוף אמר 'מצות יאכל' בלשון נסתר. בנוסף יש לדקדק מדוע בציווי הראשון נכתב 'מצת' חסר, ולבסוף כתיב 'מצות' מלא.

וביאר, שהפסוק בא לרמז על מנהג הקמחא דפסחא, להורות כיצד יתנהג האדם קודם חג הפסח, ושני ציוויים כתובים כאן, תחילה כתב 'שבעת ימים תאכל מצת', בלשון נוכח, דהיינו שכל פת שאתה אוכל בחג הפסח יהיה של מצה, ואחר כך כתב ציווי אחר, בלשון נסתר, 'מצות יאכל את שבעת הימים', והכוונה שתהא זהיר ביותר בחג הפסח שיהיה לאחיך האביון מצה לאכול ושאר צרכיו, ולכן כתב בלשון נסתר 'מצות יאכל', דהיינו שתראה שיהא נאכל מצה על ידי אחר, וכאמור.

וזהו הטעם שבציווי הראשון כתב 'מצת' חסר, ובציווי השני כתב 'מצות' מלא, כי בא לומר לאדם שאם רוצה לקמץ ולהצמצם במזונותיו רשאי אבל כאשר הענין נוגע למזונות העני אינך רשאי לחסוך ממנו וליתן לו בצמצום, אלא צריך ליתן לו מתת רחבה, שיוכל לערוך את סעודתו בהרחבה גדולה, וכדכתיב (דברים כו יב) 'ואכלו בשעריך ושבעו'. ע"כ.

ויש להוסיף על זה מה שכתב תלמידו הגר"ח מוואלאזין זצ"ל, על מאמר הגמרא (ברכות כ:): 'אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא, רבוננו של עולם, כתוב בתורתך (דברים י ז) 'אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד', והלא אתה נושא פנים לישראל, דכתיב (במדבר ו כו) 'ישא ה' פניו אליך', אמר להם, וכי לא אשא פנים לישראל, שכתבתי להם בתורה 'ואכלת ושבעת וברכת א ה' אלקיך' (דברים ח י), והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה'. ע"כ.

ודייק בלשון הגמרא שנקט 'מדקדקים על עצמם', שרק לעצמם היו מדקדקים ומחמירים שגם באכילה מועטת כבר הוי סעודה שצריך לברך עליה, אבל לעניים היו נותנים ביד רחבה באופן שתהיה שיעור סעודה לכל הדיעות. והדברים מתאימים לדברי רבו האמורים.

ובזה מבואר מה שאמור באברהם אבינו שאמר למלאכים 'אֶקְיָאָה פֶת לָחֶם וְסַעֲדוּ לָכֶם' (בראשית יח ה), דהיינו שנתן לפניהם לחם ומזון בשפע כדי שביעה, ולא הסתפק בכזית ובכביצה, כי לאורחים צריך ליתן בהרחבה ולא בצמצום, ובפרט שהיה אז יום טוב פסח, וקיים בהם מנהג קמחא דפסחא בהידור, כאשר מבואר בפסוק שאין לקמץ בזה כלל, וכדפירש הגר"א.

(הגאון רבי מאיר צוויבל שליט"א - גלין המאיר)

**יש לפרש 'החודש הזה לכם',
לכל צרכיכם, כדרשינן בכמה
מקומות (ביצה כא. - ועוד), והיינו
שבחודש זה יש להשיג שיהיה
לכל אדם מישראל כדי צרכי
פסח בהרחבה גדולה, שיוכל
לקיים מצוות החג.
ובאמת דבר זה אינו צריך קרא,
אלא סברא היא, שצריך כל אדם
מישראל לחוס על רעהו, ולסייעו
בעת דחקו**

לא מצאו מנוח לנפשם, כי ראו בצרת אחיהם, בני השבט האחר, כשהם נאנקים תחת טורח העבודה, והיו מצטערים ממש כאילו היו הם עצמם עובדים ולוקים ממצרים, וקושי זה השלים את השעבוד ויצאו לחירות. עכ"ד.

והדברים נפלאים, שבעבור הצער שנצטערו ישראל בצרת אחיהם זכו להגאל ק"צ שנה קודם הזמן, ומעשי אבות סימן לבנים להתעורר בזמן זה להצטער בצרת האחר, ויתן ויחזור ויתן עד שיוכל כל אחד לחוג את החג כבן מלכים.

"בצרכי עצמו יכול לצמצם אבל בצרכי העניים אין לחסוך ולקמץ כלל"

ובענין זה יש להביא כאן ביאור נפלא שכתב הגר"א בפסקי פרשת בא (שמות יג ו-ז) 'שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל מִצֶּת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי חָג לַה', מִצֹּת יֵאָכַל אֶת שְׁבַעַת הַיָּמִים'.

קמחא דפסחא

עומדים אנו בפתחם של הימים הגבוהים, ימי חודש ניסן, החודש אשר ישועות בו מקיפות, החודש אשר אמר עליו הקב"ה למשה: 'החודש הזה לכם ראש חדשים' (שמות יב ב), ויש לפרש 'החודש הזה לכם', לכל צרכיכם, כדרשינן בכמה מקומות (ביצה כא. - ועוד), והיינו שבחודש זה יש להשיג שיהיה לכל אדם מישראל כדי צרכי פסח בהרחבה גדולה, שיוכל לקיים מצוות החג.

ובאמת דבר זה אינו צריך קרא, אלא סברא היא, שצריך כל אדם מישראל לחוס על רעהו, ולסייעו בעת דחקו, כדכתיב הרמב"ם בהלכות מתנות עניים (פ"ה ה"ב), וז"ל: וכל ישראל והנלווה עליהם כאחים הם, שנאמר (דברים יד א) 'בנים אתם לה' אלוֹקֵיכֶם', ואם לא ירחם האח על האח מי ירחם עליו, ולמי עניי ישראל נושאים עיניהן, הלעכו"ם ששונאים אותן ורודפים אחריהן, הא אין עיניהן תלויות אלא לאחיהן. עכ"ל.

והמשכיל יבין מזה יקר מעלת מצוה זו, כי הלוא ידוע ומפורסם דקדוק לשונו של הרמב"ם, ששקל כל מילותיו בפלס, והוציא כל דבר בתיבות ספורות, עד שנתחברו עשרות ספרים לבאר ולפרש מה כיוון בכל מילה ובכל אות, גם ידוע, שאין דרכו לכתוב דברים של עצמו אלא מביא רק הלכות ודינים המבוארים בגמרא, ואילו כאן האריך בדברי כיבושין שלא כדרכו, כדי לעורר את האדם לחוס על אחיו העניים, ומזה תבין את גודל החובה המוטלת על כל איש יהודי לדאוג לצרכיהם של העניים.

בזכות שנצטערו ישראל בצער חברהם זכו להגאל קודם הזמן

ואף אם אין ביכולת האדם לסייע במתנת ממון, וקצרה ידו מהושיע, על כל פנים יש לו להצטער בצרתו של חבירו, ויכאב לבבו, כי כיצד יערב לו לאכול ולשתות ולהתענג בעוד אחיו מתענה בצרתו, וצריך להתפלל בעדו, ולעודדו ולחזקו בדברים המשמחים את לבו, כמבואר שם בהמשך דברי הרמב"ם (שם ה"ד).

ובאמת מדה זו היתה בין בני ישראל במצרים, ובזכותה זכו למהר גאולתם, כאשר כתב הערוגת הבושם בשם הרמב"ן שהעבודה במצרים התחלקה לפי החדשים, כל שבת היו עובדים חודש אחד ונחים בשאר ימות השנה, והקשה הערוגת הבושם, דהא קיימא לן הטעם שיצאו בני ישראל אחר רד"ו שנים במקום ארבע מאות שנה שנאמרו לאברהם בברית בין הבתרים, משום שקושי השעבוד השלים, ואם כדברי הרמב"ן אינו מובן, מה היה גודל הקושי בשעבוד מצרים, כיון שעבדו רק חודש אחד ונחו רוב השנה, ותירץ, שאף על פי שחוו מעבודתם בשאר החדשים, עכ"ז

הגאון רבי מנשה ישראל רייזמאן שליט"א: אם בכל השנה יש עבודה של 'לא תעלה במעלות על מזבחי', באלו הימים יכולים אנשים קטנים מאד להעיז ולפתוח ספרי קבלה שאביהם זקניהם ואבי זקניהם לא על דעתם להעיז לעסוק באותיות קטנות כאלה. כי כמו שחוצפה יסגי בפשטות, כך זה לעומת זה עשה האלקים שיש בעקבתא דמשיחא כח של חוצפה דקדושה. ובפרט בימי ניסן, שנתקבלו קרבנות הנשיאים אף שהיו מחוץ לגדרי עבודת הקרבנות והקטורת והמנחות.

וביאר האבני נזר כי כשאדם בא ועומד בדרך ארץ ומקריב רק כפי סדר הקרבנות, זה שייך בימים כתיקונם, שאי אפשר להקריב רק כשמקבלין רשות להקריב, בלי רשות, הרי כבר נעשה עם נדב ואביו מה שנעשה, על שהקריבו אש זרה אשר לא צוה אותם, ואלו הנשיאים הביאו דברים שלא נתבקשו ולא קבלו רשות, וכמ"ש רש"י בפרשת נשא, שהם נתעוררו להמציא מעצמם סדר קרבנות מחודש, והקב"ה קיבל את ה'חוצפה והעזות דקדושה', ולא עוד אלא שגם 'חיללו' והקריבו את קרבנם ביום השבת.

ומבואר במדרש רבה פרשת נשא שאלו הנשיאים היו מכוונים בקרבנותיהם כל מה שעתידי לעבור על כל ישראל עד סוף כל הדורות. ומה נפלא הדבר שהקב"ה סידר את מהלך השנה בקריאת הפרשיות, שדווקא באלו הימים [הבאים עלינו לטובה] שלומדים בהם פרשת ויקרא ופרשת צו שהוא סדר הקרבנות הישר בכל השנה, בהם קוראים פרשת הנשיאים מדי יום ביומו, שהם פרצו חומות סדר הקרבנות. זוהי עבודת 'עזות דקדושה'. וכמ"ש במס' סוטה שבעקבתא דמשיחא 'חוצפה יסגי', מלבד הפירוש הפשוט, הכונה גם על חוצפה דקדושה, אם בכל השנה יש עבודה של 'לא תעלה במעלות על מזבחי', באלו הימים יכולים אנשים קטנים מאד להעיז ולפתוח ספרי קבלה שאביהם זקניהם ואבי זקניהם לא על דעתם להעיז לעסוק באותיות קטנות כאלה. כי כמו שחוצפה יסגי בפשטות, כך זה לעומת זה עשה האלקים שיש בעקבתא דמשיחא כח של חוצפה דקדושה. ובפרט בימי ניסן, שנתקבלו קרבנות הנשיאים אף שהיו מחוץ לגדרי עבודת הקרבנות והקטורת והמנחות. (הגרמ"י רייזמאן - בשיעור ערש"ק ויקרא תש"פ)

**ימים האלה הם 'מי חוצפה',
כמבואר באבני נזר, אף שבדרך
כלל חוצפה היא מדה מגונה עד
מאד, בימי ניסן יש עבודה של
'עזות וחוצפה דקדושה' היינו
שאדם יכול לבקש מדרגה שהיא
למעלה ממדרגתו ואינו ראוי לה
לפי מעשיו דיבוריו ומחשבותיו,
כגון שמבקש להבין עומקי סוגיות
התורה, או התדבקות בפנימיות
רזין דאורייתא וכו' וכו'.**

קרבנות הנשיאים בחנוכת המשכן, קטורת יחיד, כמו יערי עם דבשי, בדרך כלל סוחטים היער-הכוורת ואוכלים הדבש, והקב"ה מרוב אהבה קיבל את הדבש עם היער, כלומר שנהנה ואהב גם את מה שאינו ראוי לקבל.

**בימי ניסן יכול אדם להעיז לבקש
להתעלות למדרגות גדולות, אפילו
למעלה ממדרגתו**

כתוב בספה"ק שימי ניסן הם ימים מסוגלים מאד להתעלות מדרגא לדרגא בעבודת ה', אף שבדרך כלל נאמר (כ. כב) 'ולא תעלה במעלת על מזבחי', ואסור לדלג מדרגות. אבל ימים האלה הם 'ימי חוצפה', כמבואר באבני נזר, אף שבדרך כלל חוצפה היא מדה מגונה עד מאד, בימי ניסן יש עבודה של 'עזות וחוצפה דקדושה' היינו שאדם יכול לבקש מדרגה שהיא למעלה ממדרגתו ואינו ראוי לה לפי מעשיו דיבוריו ומחשבותיו, כגון שמבקש להבין עומקי סוגיות התורה, או התדבקות בפנימיות רזין דאורייתא וכו' וכו'.

כי זו עבודת קרבנות הנשיאים שהקריבו קרבנות שאינם תואמים כלל לפי סדר עבודת הקרבנות כל השנה, שהביאו חטאת נדבה, שאין בכל התורה מושג של חטאת בלי חטא, וכן הביאו קטורת על מזבח החיצון, קטורת יחיד, קטורת נדבה, כל עניינים הללו אין שייכים כלל במקום אחר. בשלמא העולות והשלמים מתקבלים לרחמים ולרצון כל השנה, אבל הביאו עניינים מחודשים שלא ע"פ חוקי התורה כלל, גם הביאו קערת כסף ומזרק אחד כסף שניהם מלאים סולת, והרי בכל קרבנות המנחה יש מדת סולת, עשירית האיפה וכדו', והם הביאו 'קערה ומזרק מלאים סולת', בלי שום ידיעה כמה סולת נכנס באלו הכלים, ועוד שלא הקריבו רק הקומץ אלא כולה כליל על המזבח. ולא היתה מנחת נסכים מצורף לאיזה קרבן, אלא מנחה בפני עצמה.

וכמ"ש רש"י בשיר השירים עה"פ (ה, א) 'באתי לגני אחתי כלה ארתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי', שהקב"ה אומר שקיבל באהבה את

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

השבוע במדור:

במקום לומר 'לשם מצות מצה' אמר 'לשם מצות ציצית' | חולה הבא למאפיית מצות, משגיח על הפועלים, האם מקיים בזה 'ושמרתם את המצות' | אחריות החפצים במוסדות לימוד | הגעלת ספל לנטילת ידיים | הגעלת כלי פיירקס

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א
רבה של שכונת רמת אלחנן בבני ברק

לסיכום:

משמעות רש"י במסכת מנחות ומהסברו של ארץ צבי לא קיים החולה מצווה בזה שיתאמץ לפקח על הפועלים, מאחר ושמרתם את המצות פעולה חיובית ואותה הוא לא יכול לקיים לפי מצבו אמנם יקבל שכר.

במקום לומר 'לשם מצות מצה' אמר 'לשם מצות ציצית'

שאלה: מעשה באדם שעובד כל השנה בעשיית ציצית, ובערב פסח עבד בחבורה של מצות ועסק ברידוד המצות, פתאום הוא שם לב שבמקום לומר 'לשם מצות מצה' הוא אומר את הנוסח הרגיל על לשונו, 'לשם מצות ציצית'. וכעת הוא שואל האם הוא צריך לבקש מחילה מכל אותם בני החבורה על שאפשר שאכלו מצות שלא לשם מצוה. והאם הוא צריך לשלם כסף על זה שהוריד באיכות כשאמר כן?

תשובה: נאמר בביאור הלכה (סימן תס"א ד"ה וקטן) וז"ל: והאפיה על ידי גדולים ויהי הכל בפירוש לשם מצת מצוה, עוד כתב שם וזכורני מימי נעורי היה המנהג בישראל שבעת אפיית מצות, בעל המצות היה אומר וחוזר להעוסקים כמה פעמים שיזכרו שהיא מצת מצוה. וסיים שם שיותר טוב היה המנהג שלפנים, שהיה הבעה"ב עונה ואומר "מצת מצוה" לפני הכל, יעו"ש. וכך כתב בארחות רבינו (ח"ב עמוד לג) שבעל הקהילות יעקב אמר שמספיק אם מישוה צועק מפעם לפעם לשם מצת מצוה, וכשרים אף העובדים ששמעו ולא אמרו בפה, כי עשו כדעת המכריז "לשם מצת מצוה", עכ"ל. לאור זאת מאחר וכל אחד שמע את ההכרזה לשם מצת מצוה, להוציא ידי כולם, ומה שאמר לשם מצות ציצית פומיה הוא דאתקליה והמצות כשרות. ובפרט שהרי רוב העוסקים עשו לשם מצות מצוה, וטול מה שעשה והמצות הם מצות מצוה.

מעשה של לישה עריכה ואפייה. וכתב על דברים אלו "הארץ צבי" מקו"קלוב: מצאתי שכן מבואר גם ברש"י במסכת מנחות דף נג ע"א (בד"ה מנין) "ושימור היינו שיעסקו בבצק כל שעה, כדאמרינן בפסחים (דף מח ע"ב), והנה בפסחים לא מוזכר כלל דשימור היינו שיעסקו בבצק, אך שם איתא דהעסק בבצק מונע חימוץ, ועל פי ההקדמה זו, כתב רש"י דהעסק עצמו חשוב שימור כיון שזה שומרו מלהחמיץ, עכ"ל.

ועדיין צ"ב מה ההבדל בין בדיקת חמץ, שחולה יכול לברך כשמשרתיו בודקין, לבין "ושמרתם את המצות", שאת זה אי אפשר לברך כשאחרים עושים את השימור?

ונראה להסביר זאת, כי בדיקת חמץ היא פעולה שלילית שלא יראה ולא ימצא חמץ ברשותינו, בזה אם החולה מסתכל ורואה שהחמץ הושבת, הרי הוא בבדיקה זו השבית, וכמו כן יכול הוא לעשות את הביטול חמץ, מפני שגם הפקח והביטול בכלל השבתה הם, מה שאין כן "ושמרתם את המצות" זוהי פעולה קיומית, שהטילה התורה עלינו לשמור את המצה שלא תחמיץ, וזאת ניתן לעשות רק על ידי פעולה חיובית, ע"י לישה ועריכה ואפייה, זה רק הפועל יכול לעשות ולא בעל הבית החולה, הוא יכול לפקח אבל לא לשמור שהבצק ישאר מצה ולא יחמיץ.

חולה הבא למאפיית מצות, משגיח על הפועלים, האם מקיים בזה 'ושמרתם את המצות'

שאלה: אדם שכל ימיו היה מתאמץ אישית באפיית המצות, כעת חלה והוא על כסא גלגלים, והוא מצטער מאד שלא יכול לקיים בגופו "ושמרתם את המצות" (שמות יב, ז), אולם הוא יכול להתאמץ ולהגיע למאפיית המצות, ולפקח על כל העובדים שיאפו את המצות כדין ולא יתעצלו, האם יתאמץ ויעשה כך, ויקיים בזה את מצות "ושמרתם את המצות".

והנה לגבי מצות "בדיקת חמץ", חולה על כסא גלגלים יכול לקיים מצות בדיקה, אם משגיח על העובדים שיבדקו כדין למרות שהוא לא עושה כלום, האם כך הם הדברים גם לגבי מצות "ושמרתם את המצות"?

תשובה: בשו"ת חתם סופר (או"ח סימן קכח) הקשה למה פסולה אפיית מצות על ידי נכרי, אטו כתיב בתורה "ואפיתם" לשמה, הרי לא כתוב רק "ושמרתם את המצות", דהשימור היא לשם מצוה, ואם כן יוכל ישראל לעמוד מרחוק, ולשמור לשם מצוה, בשלמא בגט כתוב "וכתב לה לשמה", ודרשו חז"ל שתהא כתיבה לשמה, משא"כ באפיית מצות, הרי לא נזכר כלל בתורה הלישה והאפיה, ואם כן למה יצטרכו לשמה?

ונראה ששו"ע הגרש"י (סימן תנג סט"ו) נתכוין לתרץ קושיא זו, דז"ל: ומהו השימור האמור בתורה? השימור הוא כשרואה [את העיסה] קרובה לבא לידי חימוץ, ישמרנה וישתדל בה שלא תחמיץ, כגון מתחילת לישה ואילך, שכבר באו עליה מים, והיא קרובה להחמיץ, אם לא ימהר להתעסק בה בידים בלישתה ועריכתה ואפייתה, ישראל בר דעת חייב להתעסק בעסקים הללו לשם מצוה, עיין שם. מבואר בדבריו "שימור" אי אפשר לקיים בהשגחה בלבד, אלא צריך לעשות

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א אב"ד ק"ק באר ישראל

נשפך מים מהמזגן שנחשב לרוח שאינה מצויה ופטור. אך כל זה אם הבעל הבית הפעיל את המזגן, ובכך בעצם הרי זה כמי שהבעיר את האש. אם כי גם בזה יש לדון שאפשר שאינו אלא גרמא, כי אין זה דוגמא לאש שמתפשטת מכוחו וכוח כוחו, אלא מתהווים שינויים במזגן ומצד התקלה נוצרת רטיבות שלא במקומה.

אמנם בנידון בית ספר או חידר, מצד דיני שמירה, הנהלה לא לקחה אחריות על החפצים, וגם אין את מי לחייב, וממילא דיני שמירה אין כאן. גם איש התחזוקה, אפילו אם ידע הרי תיקון המזגן ורכוש הת"ת אינו באחריותו. ומצד חיובי אש, הרי המלמד אינו בעל האש ולא שייך לחיובו, והאחראי הכללי על התלמוד תורה הרי לא ידע מזה וממילא נחשב הדבר כרוח שאינה מצויה, ועוד שלא הוא הדליק את האש, ובאופן שיש מערכת שמדליקה את המזגן, מלבד מה שהרטיבות היא גרמא כנ"ל, הרי שגם ההפעלה היא במצב של גרמא ולא כהבערת אש.

נמצא שאין כאן מי לחייב, אא"כ יש ביטוח למצבים כאלו, שהביטוח מקבל את השמירה, ואז יש לתבוע את הביטוח שישלמו על הנזקים הללו.

אש, יען שהדבר דומה אבנו סכינו ומשאו שנפלו, דברוח מצויה חייב לשלם, וברוח שאינה מצויה פטור מלשלם. ובכה"ג כתב השו"ע (ח"מ סימן תי"ח ס"ד) המשאל מקום לחבירו להגדיש בו, והגדיש והטמין בו כלים, והמשאל הדליק אש ויצאה דליקה ששרפה את הגדיש והכלים של חבירו אינו משלם רק דמי הגדיש. ועיין בסמ"ע (שם ס"ק יז) שמבאר שמאחר שעשה את האש בשלו כלו חציו ופטור, ולא אמרינן שקיבל עליו אחריות שמירה, לכן אינו משלם אלא מה שחייב מצד דיני אש, דהיינו דמי הגדיש ולא דמי הכלים. ורבותא קמ"ל אף השיטת הרי"ף והרמב"ם שחולקים על הרא"ש ופטרי לבעל הבית שהזיק שורו לשור הנכנס ברשות, הו"א דמודו בהא כיון דמ"מ הדליק האש בידים, קמ"ל דאינו חייב אלא על הגדיש מדין אש.

והנה באופן שאדם נכנס לבית חבירו לסעודה ולפתע יורד מים מהמזגן והכובע שלו נרטב, המזגן הוא בגדר חיוב של 'אש' שהולך ומזיק, ומצד דיני אש יש לחלק בין אם ידע שיכול לרדת מים שזה נחשב כרוח מצויה וחייב, לבין אם לא ידע והדבר אירע בפתע פתאום שהחל להיות

אחריות החפצים במוסדות לימוד

שאלה: נזל מים מהמזגן בכיתה ונרטבו ספרי לימודים של הילדים האם צריך לשלם? וא"כ מי צריך?

תשובה: הנהלת החידר פטורים מלשלם, מאחר ולא קיבלו על עצמם אחריות שמירה. כמובן שבאופן שיש ביטוח למצבים כאלו, החידר יתבע מהביטוח כדי לשלם את הנזק, מאחר והסכימו להתחייב שהביטוח יכסה נזקים כאלו.

מקורות להרחבה: הנה בחיובי נזקי ממוון, מצינו שהנכנס לחצר חבירו ברשותו, והזיק אותו שורו של בעל הבית, חייב בעל השור. וראה ברמ"א סימן שפ"ט (ס"י) דהא דפטור ברשות המזיק דוקא שנכנס שלא ברשות, אבל נכנס ברשות, כגון פועלים הנכנסים לתבוע שכרן, ונגחן שורו של בעל הבית, חייב. והוא שיטת הרא"ש.

אמנם כאן החיוב של מים שנשפכו מהמזגן, אין להם גדר חיוב של שור אלא גדר של חיוב מצד

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א ראש בית הוראה הכללי ירושלים גאב"ד מרכז פתח תקוה

ולא על המיקרוגל עצמו שדינו שונה והכשרתו לפסח בעייתית.

הגעלת ספל לנטילת ידיים

שאלה: האם מותר ליטול ידיים בפסח בספל משתמשים בו לפעמים בחמץ לחימום בקבוק אוכל לתינוקות עם מים רותחים.

תשובה: אם יש חשש שיבוא לחמם בו אוכל, אסור אף ליטול בו ידיים בלא שמגעילו, כמבואר במשנה ברורה (תנ, כז) "כלי שדרך להשתמש בו לפעמים לאכילה ושתיה צריך להצניע, ואין להשתמש בו אפילו לרחיצה וכביסה גזירה שמה ישתמש בו לאכילה" וכתב הרמ"א (תנא, א) שדבר הצריך הגעלה אסור להשתמש בו אף בצונן. ואמנם אם מסופק אם בכלל חימום בו חמץ, נראה במשנה ברורה (תמו, לה) שמותר להשתמש בו בלא הגעלה (הגעלת כלים א, ד).

(משבצות זהב תנא, לא) שיכול להשתמש בו אף בלא הגעלה אם לא בלע הבשר וחלב באותו הזמן. ב] וכן כלי חמץ לשימוש בפסח יש להקל בצירוף השיטות שחמץ בשאר ימות השנה נידון כהיתרא בלע. וכן פסק הגרש"ז איועירבאך (הליכות שלמה ינסן ג, 76).

יודגש כי מדובר בצלחת הזכוכית שבמיקרוגל,

הגעלת כלי פיירקס

שאלה: האם ניתן להכשיר לפסח על ידי הגעלה את צלחת הזכוכית שבמיקרוגל וכן כלי פיירקס העשויים מזכוכית.

תשובה: היות ורגילים להשתמש בהם בחום האש מותר להגעילם, למרות שמבואר ברמ"א (אורח חיים תנא, כו) שהוא משום שחוששים שחם על הכלי שמה יפקע מחום האש (שער הציון תנא, קצו בשם הריטב"א) וכן כיון שזכוכית עשויה מחול היא נידונת כחרס שלא מועיל לו הגעלה לעולם.

אך רק בבליעת איסור גמור מחמירים לדנו ככלי חרס, שלא מועיל לו הגעלה. ומאחר ולא זהו הטעם העיקרי, זאת ועוד שרגיל להשתמש בו בחום האש הרי שלא יחוס עליו שיישבר בהגעלה, ולכן התיר רבינו לצרף קולות ב'היתרא בלע' כגון א] בכלי בשרי שבלע חלב שפסק הפרי מגדים

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

מסכת בבא מציעא דף לח-מד

נטילת מציאה לעצמו על מנת לשלם דמים

בגמ': אדם רוצה בקב שלו מתשעה קבים של חבירו (בבא מציעא לח, א).

בשו"ת חלקת יעקב (ח"מ סי' כב) נשאל לגבי מוצא אבידה שידוע מי הוא בעליה, אך סבור שאינו חייב להשיבה לו מאחר שבעל האבידה מבוטח בחברת ביטוח, ולפיכך אין לו חיסרון באי השבתה. כמו כן, אין כאן חשש גזל גם כלפי חברת הביטוח, מאחר והיא בבעלות גוי, וגזל עכו"ם מותר באופן שאין לחוש לחילול ה', לאור כל הנ"ל רוצה המוצא שלא להשיב האבידה לבעליה.

בתשובתו כתב, שאין ספק שבמוצא חפץ עליו להשיבו לבעליו, מאחר שמבואר בסוגיין שאדם רוצה בקב שלו יותר מתשעה של חבירו, וכיון שלא יקבל מהביטוח את החפץ שלו אלא את דמיו או חפץ אחר, והוא רוצה דוקא בשלו, והנאה זו הנאה של ממון היא, לפיכך המוצא מחויב להשיב לו את האבידה.

והוסיף החלקת יעקב וכתב, שאף במוצא מעות שלא שייך אדם רוצה בקב שלו, שהרי אין הבדל בין מעות אלו לאחרות, הדין הוא שצריך להחזיר המעות כיון שעדיין לא עברו לרשות הגוי, וכיון שכן, הנוטלם גוזל את הישראל ולא את העכו"ם. ואינו יכול לטעון ולומר שלא יחזירנה כיון שיכול לקבל זאת מהעכו"ם, שהרי המוצא מעות אסור לו להשתמש במעות שמצא, וגם אסור לו להחליפם במעות אחרים, א"כ הגע בעצמך, כיון שאסור לו ליטול המעות, ואף כשרוצה ליתן לו מעות אחרים ממש כיו"ב אף על פי כן אסור, א"כ כל שכן שאסור ליטול מעות האבדה לעצמו על סמך שהעכו"ם יתן לו מעות אחרים כנגדן.

אמנם, מדברי החתם סופר בתשובה (ח"מ סי' קכב) מבואר אופני היתר בזה, ולפיכך הכריע במעשה שהיה לפניו בנומי זהב שנמצאו, ודרשו אחר בעליהם ולא מצאום, שאפשר לפדות את הנומים תמורת תשלום דמיהם ולהשתמש בהם עצמם, ואין אומרים שאדם רוצה בקב שלו. עיי"ש.

ועל פי זה הכריע בשו"ת פתוחי משפט (סי' ד) שאדם שמצא אבידה כלשהי, והכריז עליה כדין וכמספר הימים שצריך להכריז עליה [עיי' בדבריו שנקט ששיעור הזמן הוא שבוע ימים, והביא כן מהתשובות והנהגות (ח"ג סי' תסד)], אפשר שיכול לשום אותה ולהשתמש בה על מנת לשלם.

חמץ של קטן ושל שוטה שעבר עליו הפסח האם נאסר

בגמ': מוקמינן ליה אפוטרופא לינוקא (בבא מציעא לט, א).

בסוגיין מבואר, שאין בית דין מעמידים אפוטרופוס ליתומים גדולים אלא לקטנים.

הפרי מגדים (פתיחה כוללת ח"ב אות ב) והאחיעזר (ח"ג סי' פא) הסתפקו בדין חמץ של קטן שעבר עליו הפסח, האם אסור בהנאה או לא, שורש הספק הוא האם יש לדמותו לחמץ של

צער בעלי חיים בבני חולדה, זה מפני שחולדה הינה שרץ שאינו מזיק או מרתיע, אלא אדרבה, היא מועילה לנקר את הבית כמבואר בבבא קמא (פ). ולפיכך יש בהריגתם משום צער בעלי חיים, וכל ההיתר נאמר רק בבעלי חיים המזיקים לאדם.

אך הוסיף, שמן הראוי שלא יהרגם בידי ממש אלא יפרוש מלכודת ויהרגו מאליהם, והטעם, כדי לא להוליד בנפשו טבע אכזרי, כמבואר באור החיים על התורה (דברים יג יח) שהתורה הבטיחה בפירוש לבית דין שהורגים את אנשי עיר הנידחת, שלא יולד בהם טבע אכזרי מחמת מעשה זה, א"כ יש להתרחק מכל דבר שעשוי להוליד דבר זה בטבעו. אמנם, בבעלי חיים שאינו יכול להורגם על ידי מלכודת, מותר מעיקר הדין להורגם בידי, כמבואר במסכת שבת (יב). שרב נחמן דרש מבנותיו להרוג את הפרעושים שהציקו לו והתאספו סביבו.

כעין דבריו מבואר בשאלת יעבץ (ח"א סי' קי) שהתיר להרוג עכברים ורמשים המזיקים.

יש שהביאו כעין ראייה לדין זה מדברי התוספות בסוגיין (ד"ה וכו' מה) שכינו את העכברים בתואר רשעים, על כך שקוראים לחבריהם ומזמינים אותם לאכול ולהשתתף בסעודת הגניבה, ומשום כך אין איסור להורגם.

השקעות עפ"י חז"ל

בגמ': לעולם ישליש אדם מעותיו וכו' (בבא מציעא מב, א).

בסוגיין, לעולם ישליש אדם מעותיו. בעל לחם הפנים בצוואתו כתב על סמך סוגיין, בני יצ"ו כשתהיו מלווים ברווחים על צד היתר, לא תלוו הסך כולו לאחד, שאם ח"ו יגיע לו הזיק יאבד מידך כולו, אלא תלוו ללווים הרבה, ולא תפסידו כולו.

בשו"ת אגרות משה (ח"ח, תולדות עמ' לג) הביאו, בשלהי תשל"א התחולל משבר בשוק המטבע בעולם, ואברכים רבים שהשקיעו את כספם בשוק זה מתוך תקווה לרווח קל ומהיר

גוי שעבר עליו הפסח שאינו נאסר בהנאה מאחר ולא נעברה בו עבירה, או שיש לדמותו לחמץ של יהודי משום לא פלוג, וכשם שחמץ של יהודי גדול נאסר אף אם הניחו בשוגג בפסח, כמו כן חמצו של קטן יאסר באופן זה.

אך הקשה בהר צבי (או"ח ח"ב סי' מה), שדברי הפמ"ג סותרים למה שנקט באו"ח (סי' תלד א"א סק"ט) בפשיטות שחמצו של קטן שעבר עליו הפסח אינו נאסר, ולפיכך אפוטרופוס ששכח למכור חמצו של היתום והגיעה שעה שישית, יסיר אחריות החמץ מעליו ונמצא החמץ של הקטן ולא יאסר.

ובשו"ת חלקת יואב (או"ח סי' א ד"ה סוף דבר) הכריע, שחמצו של הקטן וכן של שוטה נאסר, וביאר הטעם, שכל איסורי התורה בלאו שאין בו מעשה, כגון כאן שלא עשה מעשה בכדי לעבור בבל יראה, אלא רק לא ביערו מביתו, אינם טעונים כוונה ומעשה כדי לעבור עליהם, וממילא אף לגבי קטן ושוטה יש איסור בהחזקתו את החמץ ולכן נאסר החמץ.

הריגת עכבר אם יש בזה משום צער בעלי חיים

בגמ': וכי מה אכפת להו לעכברים (בבא מציעא מ, א). ובתוס': וטעמייהו דרבנן מפרש בירושלמי הני עכברי רשיעי נינהו כד חמיינו עיבור לא מסתייהו דאכלי אלא קריין לחבריהון דאכלי עמהון.

באגרות משה (ח"מ סי' מז) כתב שאין איסור הריגת בעלי חיים המאוסים ומצערים את האדם, כגון עכברים ורמשים המעוררים פחד או גועל אצל בני האדם, וטעמו, שכל דבר שהוא לצורך האדם, לא נאמר בו איסור צער בעלי חיים, שהרי מצינו שהותרה שחיטתם לצורך אכילת האדם, וכן מצינו (לעיל ל) שזקן ואינו לפי כבודו אינו חייב בפריקה מבהמה הרובצת תחת משאה, אף על פי שהבהמה מצטערת.

וביאר שמה שמבואר (לקמן פה). שיש עניין

ראיה לדבריו הביא ממה שמבואר בסוגיין לגבי המפקיד מעות אצל חבירו בערב שבת, ונגנבו במוצאי שבת קודם שהחביאם הנפקד בקרקע. ומבואר בגמרא, שכאשר המפקיד תלמיד חכם, פטור הנפקד על אף שלא החביאם בקרקע שהוא מקום המסתור הראוי למעות, והטעם, כיון שיש לומר שהנפקד המתין עד שיעבור זמן ההבדלה מחשש שמא יצטרך המפקיד למעותיו כדי לקנות כוס של הבדלה, נמצא שהשומר אנוס ואין לחייבו על כך, מה שאין כן בשאר אדם שהוא סומך על ההבדלה שבבית הכנסת, מיד עם צאת השבת היה על הנפקד להחביא המעות, שהרי אינו קונה יין להבדלה.

וכמו כן מבואר ברמ"א (ח"מ סי' רצ"א סט"ז) שאם הנפקד תלמיד חכם, גם כן אינו חייב אם לא הטמינם מיד. מעתה, אם נאמר שממדת חסידות ראוי שלא לעשות מלאכה עד אכילת סעודת מלוה מלכה, מדוע לא הוזכר בגמרא גם שיעור זה שאם הנפקד תלמיד חכם, אינו נחשב לפושע עד תום סעודת מלוה מלכה, משום שלא רצה לעשות מלאכה קודם, ובהכרח שאין כל מצווה בדבר וניתן לעשות מלאכה קודם הסעודה מעיקר הדין. אולם במשנה ברורה (סי' ש"ק"ב) כתב שהיות וטעם מלוה מלכה הוא כדי לכבד את השבת ביציאתה כשם שאדם מלוה את המלך בצאתו מן העיר, על כן טוב להקדים הסעודה כדי שתהיה סמוכה ליציאת השבת, ואם אינו תאב עדיין לאכול, מהנכון עכ"פ שלא יעסוק במלאכה בקבע עד שיקיים סעודה זו שהרי דרך לוויה הוא בעת היציאה, ולא אחר שכבר יצא והסיח דעתו בעיסוק במלאכת קבע.

ענין זה הובא גם בשערי תשובה (שם סק"א) בשם תלמידי האר"י שהנפש היתירה אינה הולכת לגמרי עד אחר סעודת מוצאי שבת, ולכן אין ראוי להתעסק במלאכה שאינה אוכל נפש עד אחר סעודת מוצאי שבת.

[וע"ע במרומי שדה (שבת קנ"ד) במערבא] מה שכתב עפ"י סוגיין בענין מחלוקת הראשונים על מלאכה קודם הבדלה על הכוס].

הרוכש יכול לשער מה סיכוייו לזכות [מאחר ומספר הכרטיסים אינו מוגבל וכדלעיל], לפיכך אין לדון את נתינת הפרס כזכיה בגורל אלא כמתנה המשמשת ביד גבאי הצדקה בכדי לעודד רוכשי כרטיסים, נמצא שיש לדון את נתינת הכסף כמתנה שאינה קשורה לכרטיס ההגרלה, והדין נותן שהזכיה תהיה שייכת לו לגמרי. אך הוסיף, שמן הראוי הוא שיחזיר את דמי הכרטיס למעשר הכספים, וכמו כן מוטב אם יתן את המעשר שמפריש מדמי הזכיה, למוסד שעשה את ההגרלה.

אכן, בשו"ת אבן ישראל (סי' סד) חלק על האגרות משה בנקודה זו, והביא ראיה לדבריו מסוגיין, שמצינו בדברי רבי יוסי שאינו יכול לעשות סחורה בפרתו של חבירו, וכמו כן לא יוכל לעשות סחורה בכרטיס הגרלה של מעשר כספים. והריוח מההגרלה שייך למעשר כספים.

כמו כן כתב, שנראה שאין לדון את הזכיה כמתנה בשביל שיקנו כרטיסים, וכפי שנקט האגרות משה, כיון שכבר הופרשו מעות מעשר אלו ואין צריך להמריצו לתת צדקה, ומה שממריצים אותו ליתן דוקא למוסד זה, אין בדבר מצווה גדולה יותר מאחרים.

עשיית מלאכה קודם מלוה מלכה

בגמ': אמר רבא ומודי שמאל בערב שבת בין השמשות דלא אטרחרוהו רבנן ואי שהא למוצאי שבת שיעור למקבריהו ולא קבריהו מחייב (בבא מציעא מב, א).

הראשונים נחלקו אם מותר לעשות מלאכה במוצאי שבת קודם הבדלה על הכוס, להלכה פסק השו"ע (או"ח סי' רצ"ט) שאם הבדיל בתפילה, אף שלא הבדיל על הכוס מותר לעשות מלאכה.

בשו"ת תורה לשמה (סי' עט) נשאל אם יש ענין שלא לעשות מלאכה עד שיאכלו סעודת מלוה מלכה או לא. והשיב, שאין מקום לחומרא זו, אלא רשאי לעשות מלאכה אף קודם שאכל סעודה זו.

הפסידו את כספם. בשבת קדש תשעה באב תשל"א, דרש רבינו דרשה גדולה בענין החובה לקבל את דברי חז"ל בכל הנוגע להנהגת העולם, ואמר שההפסד נגרם לאנשים על שלא שמעו לדברי רבי יצחק בסוגיין, לעולם ישליש אדם מעותיו, שליש בקרקע ושליש בפרקמטיא ושליש תחת ידו, והדגיש תמיד את הצורך לשמוע לדעת חז"ל ולהאמין בחכמתם ועצתם הטובה.

ועיין בליקוטי יהודה (פ' מסעי) שהביא בשם האימרי אמת' שמה שאמרו בסוגיין לעולם ישליש אדם מעותיו שליש בקרקע, היינו על קרקע ארץ ישראל, וראייה לזה הביא ממה שאמרו בערכין (כט). שקרקעות חז"ל הם כמטלטלים של ארץ ישראל.

בענין קניית קרקע בא"י, עיין ביואל משה (מאמר ישוב א"י סי' קלג אות יב) שכתב, שקניית בית או שדה בארץ ישראל היא מצווה גדולה יותר מן העליה לארץ ישראל, אף לדעת הסוברים שיש מצווה בעליה לארץ ישראל בזמן הזה, וכל זה כשמשייע שגורו בארץ ישראל יראי ה', אך לא כשמשייע בזה לאפיקורסים ומחטיאי הרבים.

כרטיס הגרלה של צדקה מכספי מעשר

במשנה: אמר רבי יוסי כיצד הלה עושה סחורה בפרתו של חבירו אלא תחזור פרה לבעלים: (בבא מציעא לה, ב).

האגרות משה (או"ח ח"ד סי' עו) כתב, שמותר לקנות כרטיס הגרלה של מוסד צדקה מכספי מעשר כספים.

אך כתב, שיש לחלק בזה בין שני סוגי הגרלות עיקריות, והוא שאם ההגרלה נעשית באופן שמספר הכרטיסים מצומצם מראש, ובכל אופן לא ימכרו יותר כרטיסים ממספר זה, אז אסור לקנות את הכרטיס מכספי מעשר. והטעם, כיון שבאופן זה שייך למוד מראש את שווי הכרטיס, לפי הסיכוי שלא לעלות בגורל שהרי מספר הכרטיסים ידועים, ונמצא שיש כאן כעין מכירת שטר חוב, ולפיכך מכירת הכרטיס איננה נידונת כתרומה למוסד אלא כקניית אפשרות זכיה בהגרלה, לפיכך אין לקנותו מכספי מעשר.

אך אם הגרלה נעשית באופן שידוע מראש שאין הגבלה על מספר הכרטיסים שימכרו, ומתחילה נקבע שימכרו במשך זמן הקבוע, אף מספר כרטיסים רב, באופן זה יש לדון את קניית הכרטיס כתרומה רגילה למוסד זה, כיון שאי אפשר לשום את שווי הכרטיס מאחר ואין אנו יודעים כמה כרטיסים ימכרו ומהו סיכוי של כרטיס זה, ולפיכך, על אף שיש כאן אפשרות זכיה גם כן, אין הדבר מגרע מהצדקה שיש בדבר, ומותר לרכוש הכרטיס מכספי מעשר.

אך יצא האגרות משה לדון בדבר החדש, באדם שרכש כרטיס הגרלה מכספי מעשר באופן המותר, מה הדין אם אותו כרטיס אכן עלה בגורל וזכה בסכום כסף או כל דבר אחר, למי יהיה שייך הפרס. וכתב, שנראה לומר שהפרס יהיה שייך לקונה ולא לכסף מעשר. והטעם, שכיון שמהות ההגרלה אינה רכישת אפשרות זכיה, שהרי אין

הרה"ק רבי בצלאל יאיר דנציגר מאלכסנדר זי"ע

כ"ה אדר ב' תרצ"ד

היתה דירתו של רבי"י, ואמר שאם לא יעזוב עכשיו את הדירה אזי יהרוג את רבי"י ח"ו.
ענה לו הבעה"ב כי עכשיו ערב שבת, ואחר שבת יסדרו לרבי"י דירה אחרת, והנה אחרי שבת מת הגוי בפתע, ורבי בצלאל יאיר נשאר לגור במקומו בשלום.

פועל ישועות בקרב הארץ

סיפרו הרבה אנשים שנושעו ע"י תפילותיו וברכותיו של הרה"ק רבי בצלאל יאיר זי"ע בבחינת צדיק גוזר והקב"ה מקיים.

ופעם היה המצב אצלו דחוק מאד, והגיע זמן חתונת בתו, ובא לפניו איש אחד והזכיר את עצמו לפניו שצריך להפקד בזש"ק ומוכן לתת סכום גדול והשתתפות לחתונה. הרבנית ששמעה בחדר השני מזה, ומיד באתה בצעקה לבעלה שעכשיו הגיע הזמן שיבטיח לאיש הזה שיהיה לו הישועה, כי קרוב לזמן שנקבע החתונה ובבית אין כל. ולא הרפתה ממנו, ולא יכול להפטר מהפצרות אשתו הרבנית, ומהפצרותיו של מבקש הישועה, והבטיח לו שיושע בעזרת השם, והוציא אגה מפה קדשו שיפקד בזש"ק.

ובין רגע התישב מה עשה, ורצה להתחרט מהבטחתו, אבל האיש אמר שאינו מוותר על דבריו והבטחתו. האיש הזה היה סוחר קמח ותיכף הכניס לחצרו עגלה עם נ"ב שקים קמח כמנין 'בן' (כמדומה שכך סיפרו אנשי ביתו), וכאשר ראה הרה"ק את המתרחש היה לו עגמת נפש מזה אולי לא יתקיימו דבריו, וקם ונסע לאוהל אביו כ"ק מרן רביה"ק אדמו"ר הזקן זי"ע, והשתטח על ציון קדשו והתפלל שח"ו לא יהיה הבטחתו לבטלה. ואכן שמע ה' לתפלתו, והאיש הזה היתה לו ישועה ונולד לו בן זכר כהבטחתו וברכתו. (גל' כרם בית שמואל)

מהם, אחר אמר בקול רם, "וקברתני בקברות אבותי", קרא קריאת שמע, ויצאה נשמתו בטהרה. בעת הסתלקותו בכ"ה אדר תרצ"ד, נכחו בחדרו עשרות חסידים שקראו קריאת שמע בכיות קורעות לב, בהלווייתו השתתפו אלפי אנשים מכל רחבי פולין, ארוננו הקדוש נישא על כתפיים מלודז' עד לאלכסנדר במסע רגלי שארך שעות ארוכות, קברו נכרה באוהל אדמור"י אלכסנדר ליד ציון אחיו ורבו הישמח ישראל זיע"א.

לא יכלו לנגוע בו לרעה

אחרי מלחמת העולם הראשונה כשתקע הרה"ק רבי בצלאל יאיר זי"ע את אהלו בעיר לאדזש וביתו ומדרשו היו לתורה ולתפילה, התגורר שם גוי אחד ממולו שהיו לו טענות שרבי"י מפריע לו. פעם אחת בא הגוי בערב שבת לבעל הבית בו

נולד כבן זקוניו של אביו הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר זיע"א רבה של פילץ, כבר מימי נעוריו היה מופלא בהתנהגותו הקדושה, כל מעיניו היו רק בתורה ובעבודת ה' מתוך עמל ויגיעה, במיוחד הרבה באמירת תהלים בכיות. בגיל צעיר היה לחתנו של ר' צבי הירש פלאוונער.

אחרי נישואיו נשאר באלכסנדר וישב על התורה ועל העבודה, התעלה במעלות התורה והוסיף קדושה על קדושתו, אחר הסתלקות אביו הוכתר אחיו הישמח ישראל למנהיג העדה, ורבינו נכנע והתבטל לפניו, כל דברי תורתיו של אחיו חרותים היו על לוח לבו, והיה חוזר עליהם מלה במלה כלשונם.

אחר פטירת הישמח ישראל נתמנה אחיו התפארת שמואל לממלא מקומו בהנהגת העדה, ושוב נכנע כלפיו רבינו כחסיד בין החסידים, שואל בעצותיו, וממלא אחר דבריו ללא עוררים.

מקומו היה תמיד ליד ספריו, מעולם לא נראה הולך ארבע אמות ללא תורה או תפילה, לאחר יום גדוש עבודת ה', היה סועד את לבו בלילה בדייסת גריסים ובכוס תה בלבד.

יהודים רבים הגיעו לבקשו ברכה וישועה ונושעו בזכותו, לחשוך בנים שהתחנן לפניו להיפקד בזרע של קיימא, יעץ לתת לצדקה מעות בשווי חמישים ושנים שקי קמח כמנין בן, החסיד עשה כדבריו ונפקד בבן זכר.

נפשו שכנה תמיד בעולמות עליונים וכל כולו היה דבוק בהקב"ה, היה מופשט מהגשמיות ועוני ומחסור שררו תדיר בביתו, את כספי הפדיונות שקיבל, חילק לצדקה.

בימיו האחרונים כאשר שכב על ערש דווי כמעט ללא הכרה, נשמעו מפיו שמות של חולים אשר הזכירים לרפואה, שעות מספר טרם הסתלקותו התעורר, ביקש לקרוא לכל יוצאי חלציו ולהפרד

בס"ד

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

הרה"ק רבי ישעיהו שור זי"ע אבדק"ק יאסי בעל "כליל תפארת" כ"ו אדר תרל"ט

האחרונות בחולשת גופו הדל והרזה, לא עבר עליו לילה אחד בשינה, נים ולא נים בחולשת כחו רגעים אחדים, והתגבר ונטל ידיו ולמד לימודיו הק'.

ובליל שישי ערב שב"ק כ"ו אדר תרל"ט התגברה עליו חולשתו, ברנעים אחדים קודם עליית נשמתו לגנזי מרומים התאזר בשארית כוחותיו, והשתחוה לראש מטתו, ואמר "ברוך הבא רבי!!" היינו רבו המובהק הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע, ובחד קטירא אתקטיר לחיי עולמים, ורוכב ערבות שש בבוא אליו נפש נקי וצדיק. בלילה ההוא ישב הגה"צ ר' חיים מסלאפקאוויץ זצ"ל רכון על לימודו שהיה דרכו להגות בתורה במשך כל הלילה, באמצע לימודו נפלה עליו תרדמה, ויקץ משנתו בפחד ויאמר: אהה, הנה ראיתי נושאים בשמים מטה, ומכריזין במטה זו נושאים הרב ר' ישע"י שור מעיר יאסי לארץ הקודש!! אח"כ באה ידיעה שבליילה ההוא עלתה נשמתו של רבינו לגנזי מרומים.

הרה"ק רבי ישע"י שור זי"ע נולד בשנת תקל"ט בעיר מלאה חכמים וסופרים ק"ק מקיליניץ שבמדינת גאליציה לאביו הגאון החסיד ר' משה שור זצ"ל, ולאמו הרבנית הצדקנית מרת נעכא ע"ה בת הגה"ק ר' ארי' יהודא לייבוש זי"ע מ"מ דק"ק מקיליניץ, נצר נטע מהגה"ק בעל 'פני יהושע' זי"ע נכד הגה"ק בעל 'מגיני שלמה' המתייחס עד רש"י הק'.

את ראשית חינוכו קיבל מאביו שהיה מופלג בתורה ומתנהג בחסידות, ומנוע א"ע מליהנות מכתרה של תורה, וקיים בעצמו מאמרם ז"ל (אבות פ"ב מ"ב) 'פה תלמוד תורה עם דרך ארץ, ברם עשה תורתו עיקר ומסחרו טפל שבטפלים, ואף בשעות המועטות שהיה עסוק במסחרו, גם אז לא הסיח דעתו מתורת ה'.

כבר בשחר ימי נעוריו, הקדיש רבינו את ימיו ללון בעמקה של תורה, ולחדש חידושים נפלאים. עוד בהיותו רך בשנים העיד עליו רבו הק' רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע כי הוא לומד תורה לשמה. עוד לפני התמנותו של רבינו לרב בהיותו צעיר לימים, אותו בחר לו רבו המובהק הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע לשלחו למסות על אבן הבוחן את החתן הקדוש הרה"ק רבי אהרן מקארלין בעל "בית אהרן" שהיה אח"כ חתנו של הרבי ר' מרדכי זי"ע. מרגלא בפומיה לומר: "כמה אנשים ששים ושמחים כאשר יושפע עליהם הון ועושר, ואנכי לא אשמח רק אם יעזרני החונן דעת, לראות איזה דבר הספון וטמון באמרות תורתנו הקדושה".

ראשית שימושו היה אצל הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע בן זקוניו של הרה"ק רבי יחיאל מיכל המגיד מזלאטשוב זי"ע אשר המליץ על חמשה בניו הק' שהם כנגד חמשה חומשי תורה ובנו הצעיר הוא כנגד סדר דברים שהוא 'משנה תורה', וקרא אותו 'משנה למלך', בבית מדרשו של הרה"ק מקרעמניץ זי"ע מצא רבינו את שאהבה נפשו, ונקשר אל רבו הק' בכל נימי לבבו, ויצק מים על ידיו הק' במשך רבות בשנים, עד שהיה לו לתלמיד מובהק, וכמים פנים אל פנים כן גילה אליו רבו הק' אותות אהבה וחיבה יתירה. לימים אף זכה להתחתן עם יוצ"ח, ונשא בזיוו"ש את הרבנית הצדיקת מרת מרים ע"ה בתו של הרה"ק ר' יוסף יוסקא מזולטשיסק זי"ע בן הרה"ק מקרעמניץ זי"ע וכן אנו מוצאים בכתביו שלו גודל חיבת הקודש בו מתאר את רבו בתואר "חותני", וכן

בתו של רבינו הרבנית הצדיקת מרת דבורה ע"ה נישאה אל הגה"צ ר' ברוך זצ"ל בן הרה"ק ר' יוסף יוסקא מזולטשיסק זי"ע.

לאחר פטירת רבו המובהק הרה"ק מקרעמניץ זי"ע שעלתה נשמתו לגנ"מ ביום י"ג תמוז תק"פ, כיתת רגליו לבקר בהיכל הרה"ק מאפטא זי"ע בעל 'האוהב ישראל', וקיבל ממנו מלא חפנים קדושה וטהרה.

כאשר ביקר בפעם הראשונה בצל הרה"ק מאפטא זי"ע והסתופף בצילו במשך ימי הרחמים והרצון, קירבו הרה"ק מאפטא זי"ע עד מאד, עד שהושיבו בראש שלחנו הטהור, מצד אחד ישב בנו הרה"ק רבי יצחק מאיר מזינקוב זי"ע, ומצד שני הושיב את רבינו.

בשנת תרי"ז באה אליו הקריאה של חיבה מראשי וטובי ק"ק יאסי לשכון כבוד בארצם, ומצודתו היא פרוסה על כל מדינת רומניה בלעדו לא ירים איש את ידו ואת רגלו, להורות בדבר ה' זו הלכה, ובהנהגות קהילות הקודש, ואכן מתוככי ק"ק יאסי המעטירה יצא שמו לשם ולתהילה לרחבי מדינת רומניה, ומחוצה לה, בגדלות תורת והפלגת צדקתו וקדושתו, עד שרבים ושלמים השכימו לפתחו, ליהנות מזיו תורתו וקדושתו.

רבינו זכה לזקנה מופלגה, בהגיעו לבן מאה שנה, ועד זקנה ושיבה לא שינה מעבודתו בקודש, ואף שכהו מאור עיניו, המשיך בלימודו בע"פ, ושם לילות כימים על התורה ועל העבודה ואף בשנים

איך זוכין לאור תורה

בספרו הק' "כליל תפארת" מרבה רבינו להביא מהני ימלי דחסידותא הוראות והדרכות בעבודת ה' שקיבל מפי רבו הק', ונעתיק כאן אחת מהם, רבינו מורה לנו בשם רבו יסוד גדול בעבודת ה', שאין התוה"ק מגלה את עמקי מצפונה, רק לאיש שהולך בדרך הישר וזלה"ק: "... וְתַצַּב אֲחֻתּוֹ מִרְחֵק (שמות ב, ד) שמעתי ממורי חו"ז הרה"ק כקש"ת מו"ה מרדכי מקרעמניץ זי"ע "אחותו" נרמז על התורה, על דרך (משלי ז, ד) אמרו לחכמה אחותי את זהו וותתייבב אחותו מרחוק" שהתורה - עומדת מרחוק מכל אדם, ואין מתגלה לו סוד פנימיות התורה, עד שרואים שהאדם מתנהג כשורה, וזהו "לדעת מה יעשה לו" איך יתנהג בעשיותיו, - ואז זוכה לאור תורה, ודפח"ח".

כן מסר אליו יסודי תורת החסידות כפי אשר קיבל מרבותיו הק' דוגמא לדבר מציין רבינו באמצע דרוש ארוך בו מבאר סוד סעודה שלישית של שבת, וכותב בתוך דבריו (בספרו "כליל תפארת" פ' בשלח): "... ובימי חורפי סיפר לי חותני אדמו"ר הרב הצדיק הקדוש כקש"ת מו"ה מרדכי מקרעמניץ זי"ע ששאל זאת לכבוד הגה"ק כקש"ת רבי אברהם חיים מזלאטשוב זי"ע.

(ספיר ויהלום פר' חיי שרה פ"א - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הרה"ק רבי שלמה הכהן מראדומסק זי"ע

בעל תפארת שלמה כ"ט אדר תרכ"ו

לאחר שסיים היהודי לפרט את כל מסכת תלאתיו וצרותיו עם בנו, סיים ואמר כי עד מקום מגוריו הגיע שמו של הסבא קדישא ונדע לתהילה במופתים הרבים שרגיל הוא לעשות מחוץ לדרך הטבע, ועל כן הטריח את עצמו במרחק זמן נסיעה רב על מנת שהצדיק יברך את בנו וימשיך עליו ישועה ורחמים ממקור הברכות. תוך כדי דיבוריו אלו הטעים היהודי ואמר: כפי שאמרתם לכם, עשיר מופלג אנכי, ומוכן אני ומזומן לתת לכם כסף רב ככל שתחפצו ובלבד שבני יפתח את פיו ואוזניו ויתחיל לדבר ולשמוע.

התפארת שלמה שמע את הדברים ושתק, יחד עם האבא הכאוב המתין לשמוע את דברי הסבא קדישא, שפתח וענה לו: דע לך כי לא כסף זוהב אנו דורשים ממך. אין אנו מבקשים או צריכים ממך את ממונך. דרישתנו אחת היא, והיא תלויה בחוט השערה! לא הבין היהודי את כוונתם, מה זה שהדבר תלוי בחוט השערה. והסבא קדישא המשיך: עליך לקבל על עצמך לגדל זקן ופאות. אם תתחייב לנו לשמור על הדרת פניך ולא לגלח יותר את פאותיך וזקנך. אזי מובטח לך נאמנה שבנך יתפאף לעיניך ויהיה כאחד האדם, שומע ומדבר. בידך איפוא הדבר האם לראות נפלאות השם תמים דעים אשר הוא 'אשר שם פה לאדם'.

היהודי החוויר כסיד לשמע התנאי. לדבר כזה לא פילל ולא מיילל. בתחנונים ממש הפציר בפני הצדיקים: אנא מכם, בקשו ממנו כל בקשה שתעלה בדעתכם, כסף וזהב כרצונכם, ובלבד שתסירו מעלי 'חרפה' נוראה זו של גידול זקן ופאות. דעו לכם, הסביר היהודי ברצינות רבה, כי לא זו בלבד שאין יהודי אחד בעירי המגדל זקן ופאות, גם לא רב הקהילה, אלא שגם בכל הערים סביבותינו אין יהודים המגדלים זקן ופאות. דבר זה הוא ממש ב'בל יראה ובל ימצא', ותוכלו לתאר לעצמכם את הלעג והקלס שיהיו לי כשאבוא לעירי מגודל זקן ופאות, בפרט כשאני נחשב כאחד מחשובי ונכבדי הקהילה. מורי ורבותי, צדיקי הדור, סיים היהודי בתחינה: הדרשה כבדה מדי וגדולה על מדותי! ככל שתבקשו אסכים - אך לא דבר זה.

מראה היהודי כי הסבא קדישא עומד על דעתו ואינו מסכים לוותר, פתח ואמר: רבינו הקדוש! אולי תואיל לתת לי ארכה של שלשה שבועות עד לתוקף ה'גזר דין'. זאת מפני שבעוד שבועיים עתידה אחותי לחתן את בנה, ובחנתונה הגדולה ישתתפו מאות מוזמנים, ובוש אני מפניהם לבוא בזקן מגודל ולרקוד שם ולהיות שם היחיד בעל זקן ופאות כשכולם סביבי מגולחים. תיכף אחרי תום שבעת ימי המשתה, מוכן אני להתחיל לגדל זקן ופאות.

הצדיקים שחקו מאוד לשמע טענותיו, אולם הם עמדו על דעתם ואמרו לו: יכול אתה לבחור בין השניים: או שתקבל על עצמך תיכף ומיד לגדל זקן ופאות וכך מובטח לך שיעלה ארוכה ומרפא לילך. או שתבחר בהמשך המצב הקיים, ותמשיך ללכת בלי זקן ופאות וגם ילדך יישאר בלי רפואה. אלו הם שתי הברירות העומדות לפניך

זקוק לך שתהיה לי לאחיעזר ואחיסמך ויחד נוכל לקדש שם שמים בעולם". התפארת שלמה לא הבין מה כוונת רבו הסבא קדישא ולא ידע על מה נסובו דבריו, אך הוא לא הרבה אחר רבו אלא אמר: אם צדיק גזור, הרי שבוודאי אהיה לעזר ולסעד עבור הרבי ככל שיצטרכו, ואשמח מאוד שיתגלגל זכות קידוש ה' גם על ידי.

כיון ששמע הסבא קדישא את הסכמתו של התפארת שלמה להיות יחד עמו, ביקש ממנו להשאיר יחד בחדרו, ושלח את משמשו בקודש לקרוא הנה את היהודי שהגיע מארץ אשכנז יחד עם בנו. אותו יהודי הסתובב בראדושיץ כבר כמה ימים היה לנושא של תמיהה אצל כל תושבי העיר: יהודי ללא זקן ופאות, ללא מלבוש יהודי וצורה יהודית, גם שפתו בלשון הקודש נלעגת ומשובשת ואין הוא דובר היטב אלא את השפה הגרמנית. מה ליהודי כזה הנראה מרוחק מעולמה של חסידות לשהות בראדושיץ - משכנה של אחד מצדיקי הדורות? אכן, נודע כי יהודי זה גם ביקר אצל הסבא קדישא ביחד עם בנו, אך איש בראדושיץ לא ידע את שהתרחש בקודש פנימה. ביקש איפוא הסבא קדישא מהמשמש שיזמין הנה את היהודי ולומר לו שיבוא יחד עם בנו. יושבים היו יחד שני הצדיקים, הסבא קדישא והתפארת שלמה בשעה שהיהודי נכנס אל החדר ועמד לפנייהם בחרדת קודש. פתח הסבא קדישא ואמר לו: אמור נא לנו את אשר הביאך הנה.

החל היהודי לספר את צער: בן יחיד יש לו והנה הוא חרש ואילם מיום הוולדו רח"ל. ומאחר והוא עשיר גדול בארצו, ארץ אשכנז, ומסחרים מסועפים לו, הרי שכל הון לא ישווה בעיניו עבור הצלת בנו יחידו. ואמנם כבר פיזר ממון הרבה לרופאים ופרופסורים שונים על מנת שימצאו מזור ורווחה לבנו, להביא לכך שבנו יתחיל לשמוע ולדבר. אלא שלמרות כל מאמציו הכבירים, מצבו של בנו נותר כבתחילה והרי הוא חרש שאינו שומע ואינו מדבר.

הרה"ק רבי שלמה הכהן מראדומסק זי"ע, נולד בשנת תקס"ג לאביו הרה"צ דב צבי הכהן רבינוביץ בן הגאון רבי אריה לייבוש אבד"ק עיר חדש. נחשב לעילוי מנערו. התקרב לחסידות, והסתופף אצל גדולי החסידות בדורו - היהודי הקדוש מפשיסחא וה'חוז' מלובלין.

בשנת תקצ"ד מונה לכהן כרב בעיר רדומסק, שהפכה בזכותו למרכז חסידי חשוב. ולעת זקנותו נסע פעמיים להגה"ק בעל ה'דברי חיים' מצאנז. אלפי חסידים נהרו אליו.

נפטר בשנת כ"ט אדר שנת תרכ"ו השאיר אחריו ברכה ספרו הנודע לתהלה 'תפארת שלמה' על התורה והמועדים, זכותו יגן עלינו.

בורא פרי הגפן - כוח הדיבור

הרה"ק רבי שלמה הכהן מראדומסק זי"ע, בעל 'תפארת שלמה', מתלמידי הנאמנים והמסורים של הרה"ק הסבא קדישא מראדושיץ זי"ע א"ה. התפארת שלמה עצמו היה גדול בתורה ומופלג בחסידות, ואף חכם מחוכם שהעידו עליו שאצלו מצויה 'חכמת שלמה' וכשמו כן הוא, ועם זאת היה מכניע את עצמו ביותר לפני הסבא קדישא, והיה מכנהו בתואר "הבעל שם טוב השני", לגודל צדקתו ולרביי מעשי המופתים שעשה.

אכן, התפארת שלמה עצמו היה תוהה בפני רבו הגדול הסבא קדישא ושואל אותו: למה לכם להראות מופתים ולשדד מערכות להמוני העם, בעוד שבזמן זה הייתם יכולים להקדיש עבור לימוד תורה וחסידות לאברכים הצמאים לדבר ה' ולטוהר בזה את נשמות ישראל. ויען הסבא קדישא ויאמר לו: דע לך כי שליחותי בעולם הזה הוא כדי לפרסם את שמו של השם יתברך בעולם, ועל ידי המופתים נעשה קידוש שם שמים זה.

מרב זה למד התפארת שלמה את החובה והצורך לנסוע תדיר אל הצדיקים. וכך הביא בספרו (שמחת תורה): וכן הוא הכח בצדיקי הדור להאיר נשמות של בני ישראל ולגמור תיקונם. כמו ששמענו מאת הרב הקדוש מראדושיץ זלה"ה שהיה מרגלא בפומיה המעשה מהרב הקדוש ר' חייקא המדורא זלה"ה, שעשה בעצמו כמה סגופים להתענות משבת לשבת כמה פעמים, ואלף לילות היה ניעור משנתו ללמוד כל הלילה, ועם כל זאת לא נגמר תיקונו, עד אשר בא להרב הקדוש מו"ה דוב בער ממעזריטש זלה"ה על שבת כידוע.

ואכן היה התפארת שלמה מרבה לנסוע לראדושיץ, והיה אומר ברגשי קודש ובעגועים: מה אדמה לכם את הסבא קדישא אשר מגודל האימה והפחד שלי מקול גניחה שלו היה רועדים כל רמ"ח אבריי ושס"ה גידי.

***

היה זה באחת הנסיעות של התפארת שלמה לראדושיץ. הסבא קדישא קיבלו בהתלהבות יתירה ובשמחה רבה, תוך כדי שהוא אומר לו: "הנה מה טוב ומה נעים שבאת הנה, שכן אני

הזקן והפאות במלואה, ואף ינהג מעתה ואילך כחסיד לכל דבר. ואכן, את הבטחתו קיים היהודי ואף היה בא בקביעות עם בנו, שהיה בריא ושלם, לראדושיץ.

***

את סוד הדבר שהשפעת הדיבור באה על ידי ברכת בורא פרי הגפן ניתן לפרש עם מה שגילו בספרים הקדושים ש'פרי הגפן' הוא ראשי תיבות 'פה', שעל ידי ברכת 'בורא פרי הגפן' אפשר להשפיע רפואה וישועה לעניין הפה והדיבור. והנה עוד ידוע ש'פה' הוא גם בגימטריא 'מילה', וייתכן שמהאי טעמא מברכים ברכת 'בורא פרי הגפן' גם בבית מילה וגם בנישואין, לרמז ולהשפיע את שלימות עניין הדיבור והמילה, שהרי כידוע הא בהא תליא.

וכבר דיבר בקדשו הרה"ק הפני מנחם זע"א שכל עניין הקידושין הוא קדושת הפה, שהתחלה באה על ידי דיבור, שארבעים יום קודם יצירת הוולד מכריזים בת פלוני לפלוני, וגם עצם מעשה הקידושין בא על ידי אמירה, שאומר לה 'הרי את מקודשת', ואכן גמר השידוך קרוי 'ווארט', וכן איתא בגמרא (קידושין ט:), שהתחייבויות הנישואין הן הן הדברים הנקנים באמירה, שזהו עניין קדושת הפה והדיבור.

(ספיר ויהלום פר' בלק פ"ב - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הפונים אליו, הוא לא שמע את דבריהם, וכך גם לא יכול היה לענות להם מאומה.

הס הושלך בציבור הענק כשהסבא קדישא נכנס לעריכת השולחן ויחד עמו נכנס גם התפארת שלמה. לאחר ששר 'שלום עליכם' ו'אשת חיל', פנה הסבא קדישא לערוך קידוש, והנה הסבא קדישא מסמן כי הוא מבקש מהיהודי ובנו שיבואו ויעמדו בסמוך אליו. לאחר אמירת הקידוש בקול רעש גדול ובהתלהבות עצומה ושתיית 'רוב כוס' מגביע היין, סימן הסבא קדישא לתפארת שלמה שיאחז אתו יחד את הגביע ושניהם יחד הגישו את הגביע לעבר פיו של הנער האילם.

הציבור הרב נדחק לעברו של הילד, מבקש להטיב לראות את המופת המתרחש מול עיניהם, עד שהסבא קדישא והתפארת שלמה נאלצו לגעור בהם ולבקשם לא להדחק על הילד הנבוך. כשנגרעו הרוחות אמר הסבא קדישא לילד: תברך! והילד שומע ומהנהן בראשו! והרבי הקדוש מראדושיץ ממשין: אמור אחרי 'ברוך'. והילד אומר 'ברוך' וקולו נשמע בבידור לכל הסובבים. וכך המשיך הילד וחזר, מילה במילה, על כל הברכה כולה. "ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, בורא פרי הגפן".

היהודי הנרגש פרץ בבכי של שמחה עצומה והודה לסבא קדישא על מעשה הפלא והמופת שעשה לנגד עיניו, במעמד אלפי חסידים. הוא אמר לרבי כי הוא יקיים את הבטחתו על גידול

ועליך לקבל את ההחלטה זה עתה, תיכף ומיד. ראה היהודי שצרתו צרה, נמלך בדעתו ואמר לסבא קדישא כשדמעות חונקות את גרונו: רבי, מה אין אבא עושה עבור בנו יחידו?! מוכן אני ומזומן לשמור ולקיים כל דבר שתאמר לי ובלבד שישמע בני וידבר כאחד האדם. אכן מתחייב אני לגדל את זקני ופאותי מעתה ואילך.

פטרו אותו הסבא קדישא לשלום ולברכה ואמר לו: עדיין אל תסע מראדושיץ. הואל נא להשאר עד אחרי שבת קודש כאן בראדושיץ, ומזמין אני אותך לבוא ולהשתתף בעריכת השולחן לביל שבת קודש.

רק יצא היהודי מעל הסבא קדישא והתפארת שלמה והשמועה עשתה לה כנפיים. למרות שהסבא קדישא לא אמר במפורש כי בזמן עריכת השולחן תבוא הרפואה, אך מבין השיטין כך היה ניכר ונראה. ומכיון שבמשך אותם הימים שהיהודי ובנו היו בראדושיץ כבר הספיקו תושבי העיר להכיר את הילד החרש והאילם, הרי שכולם ביקשו לחזות במעשה האות והפלא הנשגב.

זמן רב לפני זמן עריכת השולחן כבר החלו אלפים מבני העיר לנהור אל שולחנו של הרבי. היהודי ובנו כבר המתינו שם בסבלנות מרובה. היו כאלה סקרנים שביקשו לבדוק את הדברים לאשורם וניסו לדובב את הילד ולהוכיח אם אמנם חרש ואילם הוא, אלא שהילד לא הבין את רצון

מחוברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

- ווארט יומי • סיפור יומי • הלכה יומית
- אור החיים הק' יומי • פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף היומי • זכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

או לחץ
כאן

להצטרפות:

newsletter.mechubarim@gmail.com

מתחילים
את היום!

הרה"ק רבי אלימלך שפירא מגראדזיסק זי"ע בעל 'אמרי אלימלך' ו'דברי אלימלך' ר"ח ניסן תרנ"ב

והטעם, מעפר, כי מרוב העפרורית והשפלות וההסתרה המרובה המסבב את האדם נחשב כל משהו לבחינה גדולה.

גודל זמן קריאת הקוויטלעך כתפלת שמונה עשרה

הרב ישעי' אוברמאן היה משמש בקודש אצל רבינו, פעם כאשר היה צריך לנסוע לווארשא, אמר לו רבינו שיש לו שליחות לשם, וקודם שישע יכנס אליו, לפני נסיעתו נכנס ר' ישעי' לקודש פנימה, ומכיון שהרבי היה אז עסוק בקריאת קוויטלעך [-פתקאות] לא הרהיב עזו בנפשו לגשת אליו, כאשר התקרב זמן נסיעת הרכבת, ניגש אל הרבי, ואמר עוד זמן קצר עד ליציאת הרכבת, הביט עליו הרבי בהקפדה, אז חזר המשמש ר' ישעי' לאחוריו, כאשר גמר הרבי עם אנשיו, פנה למשמשו בפליאה, האם הייתי עומד בתפלת שמונה עשרה היית גם כן מפריע ואומר שהזמן קצר. (ענות חן עמ' טז)

הרה"ק רבי אלימלך שפירא מגראדזיסק נולד לאביו הרה"ק רבי חיים מאיר יחיאל השרף ממוגלניצא זי"ע, ולאמו בת הרה"ק רבי אלעזר מליזנסק [בן הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע]. ונקרא על שם זקנו הרבי ר' אלימלך זי"ע.

בזיוו"ר היה חתן הרה"ק רבי ירחמיאל בן היהודי הק' מפשיסחא. ובזיוו"ש חתן הרה"ק רבי חיים שמואל מחענטשין זי"ע.

הסתופף בצל אביו ובצל הרה"ק מרוזין. לאחר הסתלקות אביו לשמי מרום באו אליו רוב חסידי מוגלניצא. חיבר ספר אמרי אלימלך עה"ת וספר דברי אלימלך עה"ת ומועדים. נתבקש לשיבה של מעלה בר"ח ניסן שנת תרנ"ב כבן ס"ח שנה. זי"ע.

מקימי מעפר דל

בספרו דברי אלימלך (פר' עקב) מביא רבינו בשם אביו הרה"ק ממוגלניצא זצ"ל, שפירש מקימי מעפר דל (תהלים קיג, ז), שהקב"ה מרים ומקים אפילו בחינה קטנה ודלה בעבודת השי"ת,

להגות בפרשת השבוע
עם האוצר הכלום

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

הרה"ק רבי יעקב יוסף טווערסקי זי"ע האדמו"ר מסקווירא ב' ניסן תשכ"ח

לאיתנו.
הסתלק ביום ב' ניסן, הלווייתו התעכבה עד שקידשו את בית החיים בשיכון סקווירא, שעל הקמתו מסר את נפשו, ונמשכה עד אחרי חצות ליל, במעמד אלפים מכל רחבי ארצות הברית.

עד גיל עשרים אין צריך לדאוג לפרנסה

ידוע שכ"ק אדמו"ר מוה"ר יעקב יוסף מסקווירא זצ"ל התקין תקנה בשיכון סקווירא, שכל אברך מחויב ללמוד לכל הפחות שנתיים אחרי החתונה בכולל, באמרו 'א' אינגערמאן וואס וועט נישט זיצן צוויי יאר אין כולל וועט חלילה שפעטער נישט עפענען א ספר, ער וועט לערנען אין ער וועט דאווענען אבער ער וועט נישט וויסן וואס ער לערנט ער וועט נישט וויסן וואס ער דאווענט' [אברך שלא ישב שנתיים בכולל, לא יפתח - חלילה - אחר כך ספר, הוא ילמד והוא יתפלל, אבל הוא לא ידע מה הוא לומד, הוא לא ידע מה הוא מתפלל].

ואף מצא רמז לכך מהמשנה אבות (פ"ב מ"ד) 'בן שמונה עשרה לחופה בן עשרים לרדוף' היינו לרדוף לפרנסה, משמע משמונה עשרה עד עשרים שהם שתי שנים עדיין לא צריכים להיות עסוקים בפרנסה, רק צריכים לישב באהלה של תורה.

(ספר יושבי אהל עמ' 1)

להקים עוד ועוד קהילות וישיבות, כימים מקדם ללא כל פשרות וקולות. הנהיג את חסידיו בדרך אבותיו הקדושים, ללא שינוי בכהוא - זה.
כשנפל על ערש דווי לפני הסתלקותו, לא מצאו הרופאים מזור למחלתו. הוא אמר, שעשר שמחות ירפאוהו מחוליו. עין בעין ראו אז, שכל בשורה טובה שבשרו לו, החלימתו במקצת, וכמעט ששב

הרה"ק רבי יעקב יוסף, נולד בעיר סקווירא כילד שביעי לאביו הרה"ק רבי דוד מסקווירא זיע"א בט"ו תמוז תרנ"ט.

כבר בהיותו בן חמש שנים, התבטא עליו אביו הקדוש, "הוא יוכל לפעול תמיד כל מה שירצה". שנים רבות אחרי כן, כשגברו מאוד המכשולים, בהקמת השיכון בארצות הברית, עד כי אנשי שלומו באו אליו ויעצוהו לסגת מהרעיון. סיפר הרבי את העובדה הזו, ואמר, "לא נניח להרפות, נמשיך לבנות", בכוח הבטחה זו מאביו הקדוש. משחר ילדותו, ישב והגה בתורה הקדושה בהתמדה מופלאה לילות וימים בכל עת מצוא, כאשר חסידי אביו ששוחחו עמו בלימוד, מתפלאים על בקיאותו בכל חדרי התורה.

אחרי מלחמת העולם הראשונה, פרצה מלחמת אזרחים ברחבי רוסיה ואוקראינה, כששני הצדדים מכים והורגים ביהודים הי"ד. השהות בסקווירא הפכה מסוכנת, רבי דוד זצ"ל גלה לעיר קייב עם בני המשפחה, שם הסתלק לבית עולמו בט"ז כסליו תר"פ.

הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זצ"ל, בחר בו לחתן עבור נכדתו בת רבי פנחס מאוסטילא, עקב מצב המלחמה, התקיימה חתונתו רק בשנת תרפ"ה בבעלזא.

לאחר זמן, משפג תוקף אשרת שהייתו בגליציה, אנוס היה לחזור לרומניה שם התגוררו בני משפחתו. הרבי נסע לווארשא, שם הפעיל את עסקי אגודת ישראל למענו, אך לשווא. רק כעבור זמן, ראו הכל כי 'מאת ה' היתה זאת'. כאשר כל בית חותנו עלו על המוקד בימי המלחמה בפולין, והרבי נותר לפליטה ברומניה.

עוד בטרם מלאו לו שלושים שנה, נענה להפצרות החסידים, והחל להנהיג את עדת סקווירא ועוד מבני רומניה, בעיר קאלאראש.

בימי השואה, סבל הרבי רבות, כאשר כמה פעמים כפסע היה בינו לבין המוות, ובכל פעם ברגע האחרון, היתה לו נפשו לשלל.

אחרי המלחמה, העביר הרבי שתי בקשות לאשרת עליה, לארץ הקודש ולארצות הברית, באומרו, כי האשרה הראשונה שיקבל, יהא בכך סימן משמים, כי זו דרכו. כאשר הגיעה אשרת הכניסה לארצות הברית, שם פעמיו לשם.

בארצות הברית, בנה את שיכון סקווירא במאמצים מרובים. בעשרים שנותיו האחרונות, ממקום מושבו בחדרו הסגור, פרשה מצודתו על היהדות החרדית בארצות הברית, כשהוא מסייע

מלמד להועיל

מאה פעמים מאותו אדם בזה אחר זה והוא יקבל ממנו צדקה במאור פנים! הנער לא הצליח לצייר מאורע שכזה בעיני רוחו. ככל שהעביר לנגד עיניו את האנשים הסבלניים ביותר בעירו, הרחומים והחנוניים, ברי היה לו שאף אחד מהם לא יצליח לעמוד בנסיון כזה אפילו הרבה פחות ממאה פעמים.

והנה, ממשיך הנער ומהרהר, הרבי כאן עומד ודורש לפנינו בהתלהבות רבה שכזאת על מצות הצדקה והוא חוזר שוב ושוב על דרשת חז"ל עד שנראה כי הוא אכן מצוי בפועל במדרגה רמה ונשגבה זו. האם אכן כך פני הדברים? האם דבריו הם מהשפה ולחוץ גרידא או שהוא מסוגל לקיים זאת הלכה למעשה?

היו הרהוריו של הנער טורדים אותו עד שפחו עליו יצרו הילדותי. נמנה איפוא וגמר כי עליו לבדוק זאת בעצמו, ומוטב יהיה אם זה יתרחש לנגד עיני שאר הנערים הלומדים יחד עימו. כך יראו כולם האם הרבי שלהם הוא גם נאה דורש וגם נאה מקיים.

מדי ראש חודש היו הורי התלמידים שולחים עם בניהם את המשכורת החודשית של המלמד. היו כאלה שאיחרו ביום או יומיים, והיו כאלה שאיחרו עוד יותר מכך. אביו של אותו נער היה מהמדמייקים, וכשהגיע ערב ראש חודש ניגש הנער לאביו והזכיר לו לתת בידו את הכסף עבור המלמד. האבא משך בכתפיו כתוהה אודות כך שבנו טורח להזכירו על כך, דבר שמעולם לא עשה, אולם היות ונאמנו דבריו, פתח את ארנקו והוציא לו מטבע כסף חשובה.

נטל הנער את המטבע בידו, אלא שבמקום לצעוד אל ביתו של הרבי, רץ אל כיכר השוק, שם נכנס אל חנות הקטנה של חלפן המטבעות וביקש ממנו לפרוט את המטבע למאה פרוטות של נחושת. החלפן הסכים ברצון, והנער הכניס את המטבעות המצלצלים אל שקית נייר קטנה שהביא עימו. עדיין לא היו רגליו של הנער מוליכות אותו אל בית המדרש. כנער שובב הוא הכיר היטב את מקומם בכיכר השוק. אחד מהם שקבעו את מקומם בכיכר השוק. אחד מהם היה איש כלבבו, והוא ניגש אליו ואמר לו: הנה לפניך הזדמנות פז להרוויח סכום הגון ללא כל מאמץ. הקבצן לא האמין למשמע אזניו כשהנער טווה באזניו את התוכנית

המפורטת, אלא שהנער היטיב לשכנעו שאם לא יועיל לא זיק, ובוודאי שעדיף לו לנסות ולקיים את אשר הוא אומר לו, מאשר לשבת בחוסר מעש בכיכר השוק.

לאחר שהנער סיכם עם הקבצן את פרטי תוכניתו, עטה הנער על עצמו ארשת תמימה ביותר ופנה אל ביתו של הרבי, שם הקדים ונתן לו את השקית מלאת המטבעות, תוך כדי שהוא מתנצל בפניו שאין זה מטבע כסף כהרגלו של אביו מימים ימימה, אולם תנוח דעתו של הרבי, שכן מאה מטבעות של נחושת יש כאן, והם שווים כמטבע כסף לכל דבר.

לאחר כמה דקות, כשהתקבצו ובאו כל התלמידים, פתח הרבי את סדר לימודיו כשהנערים כולם מקשיבים בעניין רב. רק מיודעינו היה נתון במתח פנימי, מחריש לדעת מה יעלה בגורל התוכנית המרתקת שהכין, האמורה להתחיל זה עתה ממש.

עוד הנער נתון בהרהוריו ודפיקה נשמעת על הדלת. הרבי פותח את הדלת הסמוכה לו, והנה דמותו של העני בפתח, מושיט ידו ומבקש לקבל צדקה. הרבי האיר פניו לעני, פתח את מגירת השולחן שם הניח את שקית המטבעות שקיבל לא מזמן, הוציא ממנה מטבע נחושת ונתן בידו של העני. לא חלפו שתי דקות ועל הדלת שוב נשמעת דפיקה. הרבי פותח את הדלת, והנה שוב אותו עני עומד לקראתו כשהוא מושיט את ידו לקבלת צדקה. הרבי הביט עליו בטוב לב, פתח את

בצעירותו של הרה"ק רבי חיים מטשרנוביץ זיע"א, בעל 'באר מים חיים' ו'יסודו של שבת', היה הרבי מוצא את פרנסתו הרוחנית והגשמית כמלמד תינוקות של בית רבן בעיר הורדנקה שבמערב אוקראינה. פרנסה מועטת ומצומצמת הייתה זאת, שכן שכרו היה מועט מאוד, ואף את אשר הגיע לו לא היה חלילה תובע ומבקש מהורי הילדים. מסתפק במועט שבמועט, ושמח בחלקו. עיקר כוונתו של הרבי בעבודה זו של המלמדות לא הייתה אלא לפי שביקש הרבי להשפיע מזיו אורו ולהקנות תורה וחסידות לצעירי הצאן שעוד לא טעמו טעם חטא, ואכן חפץ ה' בידו הצליח ותלמידיו היו שותים בצמא את דבריו, עולים ומתעלים בארחות צדיקים ונתיבות ישר.

חלפו להם הימים והשבועות עד שהגיעה פרשת ראה. יושב היה הרבי עם תלמידיו ומלמדם מקרא שכתוב בפרשת השבוע אודות מצות הצדקה (דברים טו י-יא): 'נָתַחַן תִּתֵּן לוֹ וְלֹא יָרַע לְבַבְךָ בְּתִתֶנָּהּ לוֹ כִּי בְּגִלְלֵי הַדָּבָר הַזֶּה יִבְרָכְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מַעֲשֶׂה וּבְכֹל מַשְׁלַח יָדְךָ. כִּי לֹא יִחְדַּל אֲבִיוֹן מִקֶּרֶב הָאָרֶץ עַל כֵּן אֲנִי מְצַוְךָ לֵאמֹר פְּתַח תִּפְתַּח אֶת יָדְךָ לְאֶחָיְךָ לְעֵנִיךָ וּלְאֶבְיֹנְךָ בְּאֶרֶץ צָרָה'. תחילה הסביר הרבי פשוטו של מקרא על חשיבות ומעלת מצוה זו של צדקה וחסד, ותיכף לאחר מכן פנה הרבי והקריא באזניהם את דרשת חז"ל המובאת ברש"י על אתר: נתון תתן לו - אפילו מאה פעמים.

ביקש איפוא הרבי להנחילם דרשה זו, למען יעמדו ימים רבים במדעם וכשיגדלו יהיו הדברים חקוקים על ליבם ונפשם, לקיים זאת הלכה למעשה, והחל חוזר על דברי חז"ל הללו שוב ושוב תוך כדי שהוא חוזר ומסביר להם את ההוראה הברורה המצויה כאן בדברי חז"ל: חובה על כל אדם ואדם לחזור ולתת צדקה שוב ושוב, ואפילו אם יאה זה מאה פעמים ויותר. הא כיצד? בא העני ונתת לו צדקה, והנה הוא חוזר שוב ומבקש צדקה, עליך לתת לו. גם אם יבוא פעם אחר פעם, סמוך ונראה זה לזה, עדיין המצוה במקומה עומדת, לתת לו צדקה בשמחה ובנפש חפצה.

בהתלהבות רבה חזר הרבי ושינן את דברי חז"ל עד שכמעט נתקיים אף בו 'אפילו מאה פעמים'. שונה היה פרקו זה מאה פעמים, והוסיף למאה ואחד, והתלמידים מביטים ברבם כשהם משתוממים על החזיון הנפלא הנראה לעיניהם, כיצד רבם דבוק במאמר חז"ל והוא משננו שוב ושוב.

בין התלמידים נמנה נער כשרוני ונבון, שגם קורטוב של שנינות יתירה ניתנה בו. הגם שיודע היטב היה את משנתו, עדיין לא היה מתנזר ממעשי קונדס למיניהם. בחריפותו יודע היה לשובב לבבות ולעשות מעשים עליזים שהכניסו רוח חיים צעירה בין חבריו הנערים.

עתה, משראה את התלהבותו הגדולה של הרבי סביב דרשת חז"ל זו החל הילד לתת אל ליבו את משמעות הדברים ולהתבונן בהם על משמעותם המעשית בחיי היום יום, ורעיון למעשה קונדס נוסף עלה במוחו. היה הילד מצייר לעצמו מחזה בו הלכה זו של 'נתן תתן - אפילו מאה פעמים' נעשית: הנה עומד אדם בבית הכנסת ועני מקבץ נדבות פושט את ידו ומבקש ממנו צדקה. נענה האיש לבקשת העני ומוציא לו מארנקו מטבע אחת ונותן לו במאור פנים. כיצד יגיב האיש אם לאחר שתי דקות יחזור העני ויבקש ממנו שוב? יהיו כאלו שיתנו מטבע נוסף, אך רוב האנשים יסמנו לו כי כבר נתנו לו. אם הוא יחזור ויבקש פעם שלישית, כבר יהיו כאלה שיתרגזו על העני. ככל שיוסיף העני ויבקש שוב ושוב, סיכויו רבים לקבל גערה שכזאת שתהביר לו כי יואיל נא לחדול מהטרדה זו.

כל זה, חושב הנער לעצמו, הוא אפילו אם העני מבקש רק חמש או שבע פעמים, אולם האם ייתכן דבר כזה שבו עני יחזור ויבקש 'אפילו

הרבי הרגיע את הילד הנסער ואמר לו כי הוא מוחל לו בלב שלם, ואף הוסיף ואמר לו: דע לך בני יקירי, שאם ביקשת להעמידני בנסיון, הרי שלא היה זה כלל נסיון עבורי. כי אם כך כתוב בתורה ואם זו דרשת חז"ל, הרי שאין לי כל נסיון שלא לעשות כך

מסר מספרי אביר יעקב לפרשת השבוע

המגירה ונתן בידו מטבע נחושת נוספת.

למותר הוא להאריך בדברים, אולם מחזה זה חזר על עצמו שוב ושוב לנוכח עיניהם הבלתי מאמינות של כל הנערים. פעם אחר פעם דפק העני בדלת, הושיט את ידו לצדקה, והרבי במאור פנים שלא הועם לרגע דלה עוד מטבע ועוד מטבע ונתן לעני. אחרי כל פעם ניסה הרבי לחזור לתלמודו ולהמשיך את שיגרת הלימוד, אך הדבר לא עלה בידו. העני כמעט ולא נתן רווח להתבונן בין דפיקותיו על הדלת, ועד שלא נסגרה הדלת אחריו הוא כבר חזר ודפק פעם נוספת עם אותה הבקשה. מאה פעמים, אחת לא פחות, ביקש העני צדקה מאת הרבי, ובכל פעם הוא קיבל מטבע במאור פנים כאילו הייתה זו הפעם הראשונה. אף קמט קל של רוגז או פליאה לא נראה על מצחו של הרבי, אדרבה, שמחה של מצוה ושלווה פנימית מיוחדת הייתה נסוכה על פניו המאירות במשך אותה שעה ארוכה שהעני הטריד אותו שוב ושוב בבקשת צדקה.

התלמידים לפי תומם חשבו על העני שנסתרה עליו דעתו, כי מה היה לו לכך שהוא חוזר ומבקש צדקה שוב ושוב. הם גם זכרו היטב את אשר רמם לימדם אודות מעלות הצדקה שעליה דרשו חז"ל 'נתן תתן - אפילו מאה פעמים', וראו בעיניהם כי לא זו בלבד שרבים הוא נאה דורש הנה הוא גם נאה מקיים, עד כי לא יאומן כי יסופר. אלא שאף אחד מהם לא הבין מהיכן נודע לו לאותו קבצן שהרשות נתונה בידו לחזור ולבקש צדקה אפילו מאה פעמים. היחיד שידע את הסוד היה מיודעינו, הנער הקונדס שתכנן את כל המאורע. בתוככי לבו הוא היה משוכנע שהמקסימום שיצליח העני לקבל יהיה עשרה מטבעות נחושת, פחות או יותר. גם זהו סכום יפה המצדיק את בואו של הקבצן מכיכר השוק אל ביתו של הרבי. אלא שלנוכח עיניו הקמות של הנער התרחש הפלא הגדול: פעם אחר פעם, בהתמדה רצופה, נתן הרבי את כספו לצדקה, מבלי שניכר עליו כל תרעומת או כעס, עד למאה פעמים, שם אזל כספו.

ככל שהתקדם התעלול הבין הנער כי עשה טעות גדולה, אך עצם ההתרחשות הממה אותו. כך שבמקום לצאת אל העני ולבקשו כי יחדל ממעשיו הוא נותר על מקומו אובד עצות. עתה, כשהעני יצא בפעם המאה עם המטבע האחרונה שקבל מהרבי, תפס הנער כי למעשה הוא עשה עוול נורא למלמד, כשכל הכסף שהיה אמור לשמשו לפרנסת משפחתו עבר אל ידו של הקבצן. באותם רגעים הוא פרץ בבכי רב והודה בפני המלמד כי ידיו במעל הזה.

תוך כדי שדמעות חונקות את גרונו סיפר הנער למלמד את כל פרשת הכסף: כיצד הוא נטל את מטבע הכסף שנתן לו אביו ופרט אותו למאה מטבעות של נחושת, כשלאחר מכן הוא שכנע את הקבצן לבוא ולבקש צדקה מאה פעמים, כשבכך יאה זה 'מבחן פומבי' האם הרבי אכן מוכן לקיים בעצמו את דרשת חז"ל של 'נתן תתן - אפילו מאה פעמים'. בכנות רבה, אמר הילד כי לא האמין שאכן כל הכסף יעבור אל ידו של העני, ועתה הוא מבקש את סליחתו של הרבי על מעשה זה, ומתחייב הוא לאסוף פרוטה לפרוטה מכל דמי הכיס אשר לו כדי להביא לרבי את כל מטבע הכסף המגיע לו.

הרבי הרגיע את הילד הנסער ואמר לו כי הוא מוחל לו בלב שלם, ואף הוסיף ואמר לו: דע לך בני יקירי, שאם ביקשת להעמידני בנסיון, הרי שלא היה זה כלל נסיון עבורי. כי אם כך כתוב בתורה ואם זו דרשת חז"ל, הרי שאין לי כל נסיון שלא לעשות כך.

***

רבינו האביר יעקב זיע"א קובע בספרו 'פתוחי חותם', שאם אמרו שכל הלומד תורה צריך ללמוד על מנת לשמור ולעשות ולקיים, וכמו שאמר התנא (אבות א יז) 'ולא המדרש עיקר אלא המעשה', הרי שעל אחת כמה וכמה שהדברים אמורים אצל אדם המלמד תלמידים והמורה לעם, שחיוב גדול עליו לעשות את כל אשר הוא מלמד לאחרים לעשות, וכל היוצא מפיו יעשה גם בעצמו.

שאם לא כן, יש בכך חילול ה' גדול, עד שהוא בגדר חוטא ומחטיא, כי מאחר והתלמידים רואים שהוא נאה דורש ואינו נאה מקיים, והוא עצמו אינו מקיים ועושה את דבריו, הרי שבוודאי גם הם באים לידי כך, מקל וחומר שאם הוא אינו צריך לקיים בוודאי שאף הם אינם צריכים לקיים, ואם הוא הגורם לכך שהתלמידים יבואו ללכת בדרכיו המקולקלים נמצא שהוא חוטא ומחטיא את הרבים ובצווארו תלוי קולר עוון חילול ה'.

עם הקדמה זו מפרש רבינו האביר יעקב מקרא שכתוב בפרשת השבוע (ויקרא י ח-יא): 'וַיְדַבֵּר ה' אֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר. יִין וְשִׁכָר אֵל תִּשְׁתֶּה אֶתָּה וּבְנֵיךָ אִתְּךָ בְּבֹאֲכֶם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְלֹא תִמְתּוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם. וְלֹא תִבְדְּלוּ בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֵל וּבֵין הַטָּמֵא וּבֵין הַטְּהוֹר. וְלֹא הוֹרַת אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל הַחֻקִּים אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' אֲלֵיהֶם בְּיַד מֹשֶׁה.'

פותח רבינו וקובע: 'אהרן' עולה בגימטריא 'המורה', והוא רמז לאדם המורה לתלמידים ומדריך את הרבים. ואילו הוא שבא הציווי מאת ה': 'יין ושכר אל תשתה', התורה היא הנקראת יין (זוהר הקדוש ח"א רלט:), וכן שהיין' עולה בגימטריא שבעים, כהתורה הנדרשת בשבעים לשון. וכך הוא שנאמר לו: המורה לתלמידים אל ילמד תורה באופן שהוא כשתיית יין בשכרות, כאדם שיכור התועה מדרך החיים ואינו מבחין ומבדיל בין טוב לרע, כך גם לא יאה לימודך באופן שאינך מקיים הלכה למעשה, 'אתה ובניך אתך', הבנים אלו התלמידים, ובכל פעם 'בבואכם אל אהל מועד', שהנכם באים אל בית המדרש ללמוד, וזהו הירם על עניין זה, שלא המדרש עיקר אלא המעשה, והודיעם על החובה ללמוד על מנת לשמור ולקיים. ובזה תזכו לחיים לעולם שכולו ארוך, וזה 'חוקת עולם לדורותיכם'.

ממשיך רבינו לבאר, שכל עיקר התורה הוא ההבדל בין המותר לאסור ובין הטהור לטמא וכיוצא בזה, ורק כשמקיימים את התורה הלכה למעשה, שייך לעשות הבדלה זו. עוד ידוע, שכשם שכל הלומד תורה ומקיימה נותן כוח ועוצמה בידי כוחות הקדושה, כך גם להיפך רח"ל, שכל הלומד תורה ואינו מקיימה הרי הוא נותן כוחות בידי כוחות הטומאה, והוא מגבירים ומכניסים אל חלק הקדושה, וזהו שאמרו (משלי ל כג) 'ושפחה כי תירש גברתה', שכוחות הרע נוטלים חלק הטוב, ונמצא שעל ידי שהכניס חול במקום קודש וטמא במקום טהור הוא מבטל את ההפרדה שראויה להיות ביניהם. והוא זה שאמר הכתוב: כשהמלמד לאחרים, הוא מקיים בעצמו את אשר לימד, הרי שבכך הוא מבדיל 'בין הקודש ובין החול ובין הטמא ובין הטהור'. ואכן מלמד שמקיים בעצמו את אשר הוא מלמד הרי הוא זוכה לבחינה ממדרגת משה רבינו, וכמו שנאמר 'ולהורות את בני ישראל את כל החוקים אשר דבר ה' אליהם ביד משה', שכשם שבני ישראל שמעו בקולו של משה, כך יזכה תלמידי ישמעו בקולו, ונמצא שהוא זוכה בעצמו וגם מזכה את הרבים.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

לאחר שהנער סיכם עם הקבצן את פרטי תוכניתו, עטה הנער על עצמו ארשת תמימה ביותר ופנה אל ביתו של הרבי, שם הקדים ונתן לו את השקית מלאת המטבעות, תוך כדי שהוא מתנצל בפניו שאין זה מטבע כסף כהרגלו של אביו מימים ימימה, אולם תנוח דעתו של הרבי, שכן מאה מטבעות של נחושת יש כאן, והם שווים כמטבע כסף לכל דבר

נוצב ועימיה: שוקי קטר

לתגובות ולהצטרפות לקבלת הגליון במייל: newsletter.mechubarim@gmail.com

אַלְדָּנוֹת

פְּרֶשֶׁת עֵאֵינִי

לְפָנֶיךָ יְיָ

כס"ד, אֲדִינן רל"ה

שְׁהִיָּה חֲקוּק עָלָיו שֵׁם הוֹי"ה ב"ה, וְהִיָּה מִבֵּיט בּוֹ, וְאֵז אָכַל הֶרְבֵּה מְאֹד, כִּמְעַט שְׁלֹא כִּדְרָךְ הַטָּבֵעַ, וְכֵן כִּשְׂבָא לְשִׁתּוֹת הִיָּה כְּעֵין זֶה. וְכִשְׂרָצָה לְגַמֵּר סְעוּדָתוֹ הִסְרִיחוֹ אֶת הַטֶּס הַזֶּה מִלְּפָנָיו, וּבְעֶרֶב כְּשֶׁנִּכְנַס לְבֵית הַכְּנֶסֶת לְכָל נְדָרֵי וּפְתַח וְאָמַר 'מֶה נוֹרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה', אֵז מִגְדֵּל הַהֶתְלַהֲבוֹת וְהַתְרַגְּשׁוֹת הַקִּדְשׁוֹת נִשְׂרַף בְּקִרְבּוֹ כָּל הָאֲכִילָה וְשִׁתִּיָּה, כִּי מֵעַת עֲמָדוֹ לְכָל נְדָרֵי נִשְׂאָר שֵׁם בְּמַעֲמָדוֹ עַד אַחַר נְעִילָה וְתַפְלַת עֶרְבִית עַת 'צִיאַת בֵּית הַכְּנֶסֶת, וְלֹא הִצְרָךְ לְנִקְבֵי כָּל הַמַּעַת לַעַת (וַיִּלְקֹט יוֹסֵף עֲמוּד נֹו).

הַהוֹי"ה בְּרוּךְ הוּא. וּמִזֹּאת נִדַּע, בְּאֵם הַצַּדִּיק אֵינוֹ בְּמִדְרָגָה זֹאת שִׁירָאָה הַשֵּׁם הוֹי"ה בְּרוּךְ הוּא הוֹלֵכֵת לְפָנָיו, אָף עַל פִּי כֵן יוֹכַל לְהַרְגִּישׁ הַקִּדְשׁוֹת. וּבְזֶה יִבְחַן הַצַּדִּיק אִם הוּא הַדְרָךְ הַנִּכּוֹן לְפָנָיו, בְּאֵם הַצַּדִּיק הַהוּא אֵינוֹ נִפְסַק מִדְּבָקוֹתוֹ בְּהַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתוֹ הַדְרָךְ הַהוֹלֵךְ - אֵזִי יַדַּע שְׁוֵה הוּא הַדְרָךְ הַנִּכּוֹן לְפָנָיו. אֲמָנָם, כְּשִׁירָאָה שְׁנַפְסַק מִמֶּנּוּ הַדְּבָקוֹת - אֵזִי יַעֲמֹד וְלֹא יִלָּךְ עוֹד בּוֹ, כִּי לֹא זֶה הַדְרָךְ אֲשֶׁר יִשְׁכּוֹן בּוֹ אוֹר קִדְשֵׁת הַהוֹי"ה.

...

עַל הַפְּסוּק (וַיִּקְרָא טו): 'וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' תַּעֲשׂוּ וַיִּרְא אֱלֹהִים כְּבוֹד ה' כְּתַב הַרְה"ק רַבִּי מֹשֶׁה מְקוֹזְנִיץ זִיע"א בְּסִפְר 'דַּעַת מֹשֶׁה': דְּהֵנָּה שְׁמַעְתִּי שֶׁהֶרֶב הַקְּדוֹשׁ אֲדוּמוֹר מו"ה זֹשָׁא זְצַלְה"ה הִלָּךְ פַּעַם בְּדְרָךְ וְלֹא יַדַּע לָאן יִפְנֶה, כִּי הִיָּה לְפָנָיו שְׁנֵי דְרָכִים, וְרָאָה בְּאִיזָה דְרָךְ הַשֵּׁם הוֹי"ה עוֹמֵד לְנִגְדוֹ וּבְדְרָךְ זֶה הִלָּךְ. וְהֵנָּה יֵשׁ בְּנֵי אָדָם אֲשֶׁר נִתְעוֹרֵר בְּלִבָּם לַעֲשׂוֹת אִיזָה דְבַר וְאֵינוֹ יוֹדַע אִם הוּא מַצְוָה אוֹ לֹא, לִזְמַן מְלַמְדוֹ הַכְּתוּב כָּאן 'זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' - אִם תִּרְצֶה לִידַע אִם צִוָּה ה' הַדְּבָר הַהוּא לִילָךְ וְלַעֲשׂוֹת זֹאת, וַיִּרְא אֱלֹהִים כְּבוֹד ה' - אִם תִּרְאוּ שְׂבִיבֹא עַל יְדֵה כְּבוֹד ה', תִּדְעוּ זֶהוּ הַדְרָךְ הָאֲמִתִּי לְכוּ בָהּ, וְהִבּוֹ.

הַסִּימָן לְדַעַת אֶת הַדְרָךְ

כְּאֲשֶׁר הִרְה"ק רַבִּי זֹשָׁא מְאֲנִיפּוֹלִי זִיע"א הִיָּה נוֹסֵעַ לְמַסְעָיו, וְעִגְלָתוֹ הִגִּיעָה לְפְרֶשֶׁת דְרָכִים מִבְּלִי לְדַעַת אֶת הַדְרָךְ לְאֲשׁוּרָה וְאֵנָּה לְפָנוֹת, עַל יְמִין אוֹ עַל שְׂמָאל, פּוֹנֶה הִיָּה הֶעָלּוֹן אֶל רַבִּי זֹשָׁא וְשׂוֹאֵל: רַבִּי לָאן? וְרַבִּי זֹשָׁא מַצִּיץ מִן הֶעָלָה עַל פְּנֵי הַדְרָךְ וּמַחֲוֶה בְּאֶצְבָּעוֹ עַל הַנְּתִיב הַנִּכּוֹן.

וְנִחְלָקוּ צַדִּיקֵי הַדּוֹרוֹת בְּלִשׁוֹנוֹתֵיהֶם בְּבוֹאֵם לְהַגְדִיר אֶת פֶּשֶׁר מִדְרָגְתוֹ זֶה הַנִּפְלָאָה שֶׁל אִישׁ הָאֱלֹקִים מְאֲנִיפּוֹלִי. בַּעַל סֵפֶר 'מְנוֹרַת זְהָב' מַצִּיט מִסִּפְר 'תּוֹרַת מֹשֶׁה' בְּכַתֵּב י"ד, כִּי רַבִּי זֹשָׁא הִיָּה צוֹפֶה לְהִיכֵן הַשְּׂכִינָה שׁוֹרָה, וְלִשְׁם מַצְבִּיעַ הִיָּה בְּאֶצְבָּעוֹ כִּי הִיא הַדְרָךְ הַנִּכּוֹנָה, שֶׁכֵּן בְּכָל מָקוֹם שֶׁהַצַּדִּיק הוֹלֵךְ הַשְּׂכִינָה מְקַדְמֵת לְפָנָיו. הַרְה"ק רַבִּי מֹשֶׁה מְקוֹזְנִיץ בְּסִפְרוֹ 'דַּעַת מֹשֶׁה' כּוֹתֵב, כִּי רַבִּי זֹשָׁא הִיָּה רוֹאֶה אֶת הַשֵּׁם הַמְּפֹרָשׁ עוֹמֵד לְנִגְדוֹ עַל אַחַת מִן הַדְרָכִים וּבְאוֹתָהּ הַדְרָךְ בְּחֹר לְלִכְתּוֹ. וְאֵלוֹ בְּסִפְרוֹ וַיַּחַל מֹשֶׁה (עַל תְּהִילִים, מְזִמּוֹר קִיט) נֹאמַר כִּי רַבִּי זֹשָׁא נוֹטֵל הִיָּה אֶת צִיצִיּוֹתָיו בִּידוֹ וּמִיַּחַד אֶת הַשֵּׁם, וְלֹאֲחֵר מִכֵּן מוֹרָה הִיָּה בְּאִיזוֹ דְרָךְ לְנִסְע ('צְנִתְרוֹת הַזְּהָב' ח"א עֲמוּד שִׁלְח).

בְּנִסְעַת הַצַּדִּיק מִמָּקוֹם לְמָקוֹם

כְּתַב הַרְה"ק ה'מְאֹר וְשִׁמְשׁ' זִיע"א (פְּרֶשֶׁת וַיִּצְא): שְׁשִׁמְעֵתִי מְגִדוּלֵי רְבוּתִי, כִּי בְּנִסְעַת הַצַּדִּיק מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, אֵזִי הַשֵּׁם הוֹי"ה בְּרוּךְ הוּא הוֹלֵכֵת לְפָנָיו לְתוֹר לוֹ דְרָךְ הַנִּכּוֹן. וְלִהְיֵכֵן הַשֵּׁם הוֹי"ה הוֹלֵכֵת - שֵׁם יִלָּךְ הַצַּדִּיק, אָף שֶׁהַצַּדִּיק אֵינוֹ יוֹדַע בְּאִיזָה דְרָךְ יִלָּךְ, לְבוֹ נִכּוֹן וּבְטוּחַ לִילָךְ אַחֲרָי

יִין קֶשֶׁה פֶּחַד מְפִיגוֹ
עַל הַפְּסוּקִים (וַיִּקְרָא י ח-ט): 'וַיְדַבֵּר ה' אֶל אֶהְרֹן לֵאמֹר. יִין וְשִׁכַר אֵל תִּשָּׂא אֶתְךָ וּבְנֵיךָ אִתְּךָ בְּבֹאֲכֶם אֶל אֶהֱל מוֹעֵד וְלֹא תִמְתּוּ חֶקֶת עוֹלָם לְדוֹרֵיכֶם', פְּרַשׁ הַרְה"ק רַבִּי פִּנְחָס מִנְחָם מְפִילֵץ זִיע"א שֶׁהִיָּה מָקוֹם לומר שְׂמֵאֲחֵר שְׁיִין קֶשֶׁה פֶּחַד מְפִיגוֹ, עַל יְדֵי הַפְּחַד מְאִבִּיהֶם יִתֵּר לְבַנֵּי אֶהְרֹן לְשִׁתּוֹת, כִּי בְּלֹא הַכִּי יוֹפֵג הִיָּין, עַל כֵּן מִשְׁמִיעֵנוּ הַכְּתוּב שְׁעַם כָּל זֹאת אֲסוּרִים בְּשִׁתִּית יִין. וְאֵלוֹ דְּבָרָיו בְּסִפְרוֹ 'שְׁפִתֵי צַדִּיק' (אוֹת כ): מֶה מְלַמְדֵנוּ תְּבַת 'אֶתְךָ', דְּהִיָּיתִי טוֹעָה אֲשֶׁר לְעֵינֵי אֲבִיהֶם אָב וְרַבִּי כְּוֶה יְפִיג הִיָּין, שְׁשִׁמְעֵתִי מִפִּי זְקִנֵי [הַרְה"ק ה'חֲדוּשֵׁי הַרִי"ם'] ז"ל שֶׁהִיָּה אִישׁ קְדוֹשׁ הַרְבִּי ר' יֶצְחָק מְדְרָאֵהֲבִיטֵשׁ ז"ל, שֶׁשְׁתֶּה עֶרֶב יוֹם פְּפוֹר י"ג מְדוֹת מְעַד, וְאַחַר כֵּן הִלָּךְ בְּאִימָה לְבֵית הַכְּנֶסֶת וּפָג כָּל הַמְּשָׁקָה, קָא מְשַׁמַּע לָן דְּלַעֲנֵן בֵּית הַמְּקַדָּשׁ אֵין חֲלוּק.

(מִתּוֹךְ הַסִּפֵּר סִפִּיר וַיְהִי הַלּוּם - לְהַרְבֵּה הַגְּאוּן רַבִּי מִנְחָם מְנַדֵּל פּוֹמֵרֶנֶץ שְׁלִיט"א)

הָאֲסוּר לְכַהֲנִים לְשִׁתּוֹת יִין

סִפֵּר הַגַּה"ח רַבִּי בֵּן צִיּוֹן אוֹסְטְרוֹבְעֵר זְצ"ל, שֶׁהַרְה"ק רַבִּי יֶצְחָק מְדְרָאֵהֲבִיטֵשׁ זִיע"א בְּכָל עֶרֶב יוֹם הַכְּפּוּרִים, בְּעַת שְׂבָא לְאָכּוֹל הִיָּו מְנִיחִים לְפָנָיו עַל הַשְּׁלָחַן טַס שֶׁל זְהָב

חִידוֹן אֲלְדָּנוֹת - נוֹשֵׂא פְּרִסְמִים אֵילוֹ אַחִים מִתּוֹ בְּאוֹתוֹ יוֹם בְּפְרֶשֶׁת זוֹ?

פֶּתְרוֹן הַחִידָה - פְּרֶשֶׁת שְׁמוֹת:

ש. בְּאִיזָה הַקְּשֶׁר מוֹזְכָר שְׁלֹג בְּפְרֶשֶׁת?
ת. הַתּוֹרָה אוֹמֵרֵת שִׁידוֹ שֶׁל מֹשֶׁה הִיָּיתָה לְבִנָּה "כְּשִׁלְג" כְּשֶׁה' הִטִּיל בָּהּ צֶרַעַת (שְׁמוֹת ד, ו).

שֵׁם הַזּוֹכָה בְּסִידוֹר מְתִיבְתָא מְנַחָה מְעִרִיב בְּהוּצַאת "עוֹז וְהַדְר":
פְּרֶשֶׁת שְׁמוֹת:
ה' יַעֲקֹב חַיִּים גּוֹטְלִיב מוֹדִיעִין עֵילִית

פֶּתְרוֹן הַחִידָה וְכֵן שֵׁם הַזּוֹכָה, יְפוֹרְסְמוֹ אִי"ה בְּגִלְיוֹנוֹת הַבְּאִים הַפּוֹתְרִים נְכוּנָה יִכְנָסוּ לְהַגְרָלָה אִי"ה
עַל סִידוֹר מְתִיבְתָא מְנַחָה מְעִרִיב בְּהוּצַאת "עוֹז וְהַדְר".
אֵת הַפְּתוּרוֹנוֹת יֵשׁ לְשַׁלּוֹחַ אֵלֵינוּ עַד לַיּוֹם שְׁנֵי
לְמַסְפָּר פֶּקֶס: 077-470-26-81
או לְמֵייל: magdenot@gmail.com

נֹא לְכַתּוּב שֵׁם, כְּתוּבַת מְדוּיקָה וְשִׁלְפוֹן.
בְּרֵאשׁ הַדָּף לְצִיּוֹן "עֲבוּר חִידוֹן לְנוֹעַר".

ליל שימורים עם
האור החיים הקדוש

אור"ח קדוש ליל הסדר

הגדה של פסח אור החיים המבואר
סדר חדש בלב הזמה ובנשמה נכספת

ביאור "מאורי אור" • ליקוט "מאורי החיים" • שירת הים עם אור החיים המבואר
פניני הלכה במשנת רבינו • עימוד משובב עין
שיר השירים עם "ראשון לציון המבואר" לבעל האור"ח הק' • ליקוטי "אור תורה"

בית החיים

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

א חסידים שני פסח

עם הגדה של פסח "אוצרות החסידות"

היום של תורה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים

הגדה של פסח

ספיר ויהלום

800 עמודים של סיפורי צדיקים מופלאים
ועובדות נדירות עם רעיונות מקוריים על הגדה של פסח
מאוצרות שיעורי
רבי מנחם מנדל פומרניץ שליט"א

מוניניה

תמונות כלי הכסף באדיבות הצורפים

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66